

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Pars Altera. Quomodo danda sit eleemosyna.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

præperet. Etiam si quid moræ intervenit, evitemus omni modo, ne delibere videamur. Proximus est a negante, qui dubitavit, nullamque meretur gratiam. Nam cum in beneficio jucundissima sit tributentis voluntas; qui nolentem se tribuisse ipsa cunctatione testatus est, non dedit, sed adversus ditentem, male retinuit. Gratissima sunt beneficia parata, facile occurrentia, ubi nulla mora fuit, nisi in accipientis veracitate.

In testimonium venit Publina illa sententia: *Bis est gratum, quod opus est, ultro si offeras.* Nihil æquè amarum, quàm diu pendere. Equiore quidam animo ferunt, præcidi spem suam, quàm trahere. Quare verissimum existima, quod ille Comicus dixit:

— *Quid? tu non intelligis*
Tantum te gratia demere, quantum moræ adjicis?
Inde illæ voces, quas ingenium dolor exprimit: *Fac, si quid facis.* Major est muneri gratia, quod minus diu pendit. Qui tardè, & diem de die extrahens profuit, non ex animo fecit. Ita duas res maximas perdidit, & tempus & argumentum amicæ voluntatis. Tardè velle nolentis est. In omni negotio non minima portio est, quomodo quidvis dicatur aut fiat. Multum celebritas fecit, multum abstulit mora.

§. IV.

Ioannes Alexandrinus Patriarcha templum beatorum Martyrum Cyri & Ioannis peregrinando visere instituit. Cum urbis portâ jam egrederetur, accurrunt mulier, & opem postulans: *Vindica me, inquit, injuriam patior à meo genero. Hic Comites suadent Ioanni causam, nec suo tempore nec loco delatam, post reditum discutiendam: facesserit tantisper importuna mulier. At Ioannes: Et quomodo, ait, orationem nostram audiet Deus, si ego hanc negligam audire? Deinde quis mihi vitam spondebit in crastinum? Hinc non abibimus, dum jus dicamus, & vindicemus oppressos.*

Ioannes à Iobo hoc didicit, qui de seipso: *Si oculos vitæ, inquit, expectare feci.* Orbem inspicit, & passim nihil minus fieri videbit. Vbiq; procrastinationes innumeræ. Obviæ sunt voces illæ: *Vade & revertere, cras dabo tibi.* Longè aliud in corpore humano certimus: cum unico membro ægrè est, mox adfunt alia, opem allatura; cum in us minatur capiti, mox sese obijciunt manus; quando cor in actû est, mox accurrunt sanguis. Nos sub uno capite, in uno corpore membra sumus, cur non alterum ab altero, idque festinatis auxiliis juvamus? Cunctatio factura vitæ maxima. Notæ sunt vel pueri Petri Telonarii moræ.

Petrus tã dives, quàm avarus, & in pauperes asper, sermonem dedit iis maximè, quibus nihil eleemosynæ dedit. Hoc vel inde clarum fiet. Hieme cum in sole apricarentur mendici, variis narratiunculis eas domos commendare cœperunt, quæ liberalitè darent, viviperare illas, & atro calculo notare, quæ mactum illud: *Abite, Abite,* occinerent. Hic multa Petri Telonarii mentio. Vnus aliquis mendicorum, velut curiæ præses singulorum sententias perrogat, num ullus unquam vel miculam accepisset à Petro avarorû omnium primipilo; negare singuli se vel obolum, vel buccellam, vel tegetis particulam ab eo unquam accepisse. Hic audacior unus: *Pignore,* inquit, contendam, ni hodie stipem ab eo extorsero. Enimverò, tu dic, mecum quo pignore certes? ita sim salvus, ut Petrus hoc ipso die daturus est. Omnes liberalitè deposuerunt, Æthiopem illum lavari non posse. Mendicis ad omnem vasrinem factus, ad illius avarissimæ domus ostium se collocat, vocem, manus, vultû, oculos, corpus omne componit ad nummulum vel panis frustillum extorquendum. Brevi appropet ipse Petrus, & quod opportunissimè cecidit, cum eo simul ju-

mentum panibus onustum. Hic mendicus velut in scenam profliciens, non solum voce flebili, sed & manibus protensis & oculis flere iussit, & genu lacrymabili se perorat, ut Petrus invitum se moveri sentiens in indignationem proruperit, & lapidem circumspexerit, quem in mendici caput projiceret. Lapide non invento, furor ei panem pro armis ministravit. Mendicis hunc lapidem exosculatus curriculo ad sodales suos abiit, & panem Petri manibus illustri & gloria excusum monstravit.

Post biduum letali morbo decumbit Petrus. In quiete visus est sibi rationem vitæ transectæ reddere, inde actiones suas omnes pias, impias in librâ componi: pondus ingens malarum, bonarum nihil reperiri, præter unicum panem illum, quem ante biduum licet invitum in caput Christi pauperis abjecisset. Hic Æthiopes malitiam actionum lancem prægravare, & ad terram detrahere: parte alterâ candidati juvenes lugere, & inter se quærere de statera in alium erigendâ; nec tamen aliud invenire, quàm unicum panem pauperi cum indignatione projectum. Tandem libripens mitissimâ sententiâ: *Abi,* ait, & panem hunc auge: alioqui Æthiopes, quos cernis tui adversarii te in suum regnum abripient. Hic Petrus non è somno tantum, sed è sceleribus evigilans, & in sese descendens, omnemque antea vitam relegens: *Deus bone, inquit, si panis unicus non sine bile projectus tantum profuit, quantum sibi cumulat lucrum, qui sua indigentibus spontè & humanitè impertiverit?*

Ab eo tempore aded liberalitè & plenâ manu dedit, ita se totum in pauperes profudit, ut non tantum non opibus suis, nec suis vestibus, sed nec sibi ipsi pepercerit. Cum nautam, qui naufragium vix nudus evaserat, supplicem haberet, suâ se veste spolians vestivit naufragum. Quo facto vir longè formosissimus in somno illi oblatu est, qui crucem humeris ferebat, & hunc in modum interrogabat: *Num Petre hanc vestem, quâ indutus sum, nosti? Ego gram ille naufragus, quem tu hoc indumento tegebas: urebar frigore, sed tu operiebas me: gratias ago tuæ in me tam pronæ voluntati.* Dispulso somno Petrus in admirationem maximam raptus. Verè beati sunt, inquit, beatissimi, qui egenos, ut possunt, juvat. Si ita res sese habet, ut Christum ipsum reficiat, alat, vestiât, quicumque reficit, alit, vestit pauperes: vivit Dominus, non conqueiscam, dum unus ex illis fiam.

Dixit & fecit: Nec enim conqueivit, dum in Palestinâ venderetur aurifici Christiano: Huic domino ita servit, ut vilissima quæque domus ministeria præstare obiret, & interim se juniis se maceraret, nec indignaretur à conservis fatuus haberi. Nec mirum. Frequens è cælo solatium accepit. Nam quotiescunque acerbis & iniquis à domesticis tractabatur, toties ei Christus se spectandum præbens eâ veste, quam Petrus naufrago donarat, & verò etiam iis vocibus permulcens: *Persevera Petre, nemo gratis me colitis brevissimus labor, præmium æternum.* Perseveravit Petrus, & in eâ domo, in quâ servierat, auditum, & vocem surdo impetravit.

O Petre beatus es, quod tua dederis pauperibus, beatissimus, quod te ipsum. Sit aureus orbis terrarum univèrsus, & tamen pretium tu venditi non æquaverit. Quam verè Ambrosius: *Neque enim, ait, quisque magis beatus, quam qui intelligit super pauperis necessitatem, & infirmi atque inopis erumnam. In die iudicii habebit salutem à Domino, quem habebit debitorem.*

Vt ergo tantò rectius des eleemosynam, Da illam ipse, da dicente syllabo, da cito. Vis rectè suadere, vis opem ferre, vis serè benefacere? obsecro te, suade cito, bene fac & juva celeritè, ne gratiam morâ corrupas; alioqui & tu animum dandi, & al-

Ab eo, qui centem, male retinuit. Gratissima sunt beneficia parata, facile occurrentia, ubi nulla mora fuit, nisi in accipientis veracitate. In testimonium venit Publina illa sententia: Bis est gratum, quod opus est, ultro si offeras. Nihil æquè amarum, quàm diu pendere. Equiore quidam animo ferunt, præcidi spem suam, quàm trahere. Quare verissimum existima, quod ille Comicus dixit: — Quid? tu non intelligis Tantum te gratia demere, quantum moræ adjicis? Inde illæ voces, quas ingenium dolor exprimit: Fac, si quid facis. Major est muneri gratia, quod minus diu pendit. Qui tardè, & diem de die extrahens profuit, non ex animo fecit. Ita duas res maximas perdidit, & tempus & argumentum amicæ voluntatis. Tardè velle nolentis est. In omni negotio non minima portio est, quomodo quidvis dicatur aut fiat. Multum celebritas fecit, multum abstulit mora. §. IV. Ioannes Alexandrinus Patriarcha templum beatorum Martyrum Cyri & Ioannis peregrinando visere instituit. Cum urbis portâ jam egrederetur, accurrunt mulier, & opem postulans: Vindica me, inquit, injuriam patior à meo genero. Hic Comites suadent Ioanni causam, nec suo tempore nec loco delatam, post reditum discutiendam: facesserit tantisper importuna mulier. At Ioannes: Et quomodo, ait, orationem nostram audiet Deus, si ego hanc negligam audire? Deinde quis mihi vitam spondebit in crastinum? Hinc non abibimus, dum jus dicamus, & vindicemus oppressos. Ioannes à Iobo hoc didicit, qui de seipso: Si oculos vitæ, inquit, expectare feci. Orbem inspicit, & passim nihil minus fieri videbit. Vbiq; procrastinationes innumeræ. Obviæ sunt voces illæ: Vade & revertere, cras dabo tibi. Longè aliud in corpore humano certimus: cum unico membro ægrè est, mox adfunt alia, opem allatura; cum in us minatur capiti, mox sese obijciunt manus; quando cor in actû est, mox accurrunt sanguis. Nos sub uno capite, in uno corpore membra sumus, cur non alterum ab altero, idque festinatis auxiliis juvamus? Cunctatio factura vitæ maxima. Notæ sunt vel pueri Petri Telonarii moræ. Petrus tã dives, quàm avarus, & in pauperes asper, sermonem dedit iis maximè, quibus nihil eleemosynæ dedit. Hoc vel inde clarum fiet. Hieme cum in sole apricarentur mendici, variis narratiunculis eas domos commendare cœperunt, quæ liberalitè darent, viviperare illas, & atro calculo notare, quæ mactum illud: Abite, Abite, occinerent. Hic multa Petri Telonarii mentio. Vnus aliquis mendicorum, velut curiæ præses singulorum sententias perrogat, num ullus unquam vel miculam accepisset à Petro avarorû omnium primipilo; negare singuli se vel obolum, vel buccellam, vel tegetis particulam ab eo unquam accepisse. Hic audacior unus: Pignore, inquit, contendam, ni hodie stipem ab eo extorsero. Enimverò, tu dic, mecum quo pignore certes? ita sim salvus, ut Petrus hoc ipso die daturus est. Omnes liberalitè deposuerunt, Æthiopem illum lavari non posse. Mendicis ad omnem vasrinem factus, ad illius avarissimæ domus ostium se collocat, vocem, manus, vultû, oculos, corpus omne componit ad nummulum vel panis frustillum extorquendum. Brevi appropet ipse Petrus, & quod opportunissimè cecidit, cum eo simul ju-

MAR... B... CA...

PL... CA...

Ambrosius, 10. 5. l. 1. offi. 7. c. 11. pag. 428. in 2to. c. 11. nota. 2to. d. 1. c. 11. nota. 2to. d. 1. c. 11. nota.

ter accipiendi perdit. Duplicata sunt beneficia, quæ A naturata.

CAPVT II.

Eleemosynas humaniter, consideratè,
largiter dandas.

Caſar. l. 4.
Iluſt. m.
rac. 68.
mibi pag.
224.

CÆSARIVS è Ciftertientiſi familiâ, qui ante annos quadingentos ævi ſui miracula conſcripſit, rem ſibi narratam litteris mandans: Quidam Abbas, inquit, hospitalitatis amans, & in pauperes ſupra modum prolixus fuit. Ne autem in his pietatis officiis remoram ſentiret, ſibi ſimiles ſuo cœnobio curatores ambuit. Optimos conatus miro favore Deus proſecutus eſt. Quot plures hoſpites recepit, quantoque largius egenis benefecit, tanto copioſior cœnobii proventus fuit. Huic Abbas alius ſucceſſit, & cū eo tenacitas & avaritia. Prioribus igitur curatoribus amoris ſibi ſimiles adſcivit novus Antilles, avarus avaros. Et ut res mangonio non careret: Prior Abbas, aiebat, nimum fuit dapſilis & effuſus: contrahenda ſunt manus, & æs parcius ſerendum, ut ſi agros ſterilitas, pecus peſtilitas, grando ſegetem invadat, habeamus nihilominus, quod promamus. Hoc mantelo Abbas illaudatam parſimoniam velabat. O condum, non Promum! ſed avarus Condus, calamitoſum facit Promum. Poſtquam enim hic lucrio non hoſpites ſolum, ſed & hospitalitatem excluſit, & tributum pauperibus dari ſolium ſubtraxit, ſimul etiam cœnobii cenſus decrevit. Eò res prolapſa, ut vix eſſet, quod menſis ex ritu & more inferretur. Inops erat opulentia. Quadam die vir grandævus & canus à janitore hoſpitiū magnis precibus rogavit. Hunc janitor clara & timidè admittit. Cenula proſus tenuis allata: offula exculſa, caules malè uncti, & quod cenæ caput, præſalſa & durata fumo albula. Super omnia tamen vultus & verba accèſſere bona. Nam janitor modeſtè præſatus: Velim, inquit, vir optime, menſam tam tenuem æqui bonique conſulas. Sanè non grandi mazonomo cibos ferimus. Memini olim cū noſtra domus tam optimis redditibus gauderet, ut vel Pontifices ſaliari cenâ liceret excipere: jam vix panem & oluſcula exhaulſtum penu ſubminiſtrare. Huic cano capite hoſpes: Duos fratres, inquit, monaſterio expulſiſtis: & niſi hi revocentur, actum eſt de vobis, è dura egeſtate nunquam ſatis eluctabimini. Illorum fratrum alteri nomen eſt DATE: alter DABITVR VOBIS, appellari ſolet. Et cum dicto ſeſe oculis ſubduxit hoſpes. Iam non infelicis memoria: amboſum nomina utcumque retinuit, rem Abbati ac ceteris ordine percenſuit. Ab exilio revocatus eſt frater DATE, & unâ cum illo rediit germanus exul DABITVR VOBIS. Reſumpta eſt in egenos liberalitas, & res familiaris mirificè augeri cepit.

Res mira hos fratres ſeparari non poſſe, individuone ſeſe comitantur. Vbi DATE, illic & DABITVR eſt. Ita unam aliquam domum aut uterque occupat, aut neuter. Renuis dare? ergo recuſas accipere: nec tibi dabitur.

Triplicis a-
lius mo-
dis in dā-
dis ele-
moſynis.

Atque hoc eſt, quod hæcenus urgemus, & unâ jam dandi modos explicamus. Superiori capite præceptionem triplicem ſuggeſimus: Da ipſe, da dicente ſylabo, da citò. Triplicem aliam hæc ſubjungimus: Da humaniter, da consideratè, da largiter. Singulis præceptionibus majorem lucem dabimus.

4. Modos:
Da huma-
niter.

Quartus igitur in dandis eleemoſynis modus eſt: Da humaniter, vultu bono, verbis amicis, geſtu

non ſuperbo. Verbis contumelioſis omnis gratia cor-
rumpitur. Quam decorum eſt, cū viri primarii for-
didum palliolum comiter ac benevolè alloquantur,
nec adducto ſupercilio inopes velut voce indignos re-
jiciunt. Siracides hæc præceptorem agens: Fili, ait, in
bonis ne des querelam, & in omni dato ne des triſticiam ver-
bi mali. Cū eleemoſynam das, cavè illam alperis ver-
bis corumpas, ne qui accipit, pro gratiarum actione
tibi maledicat. Non rarè lenis, placida, & comis oratio
donis iſtis eſt potior. Blandè & amicablem alloque-
re, & jam dediſti. Vti ros præteritæ ſicci calores tem-
perat, ita dolores, quos urens creat paupertas, mitia
verba leniunt valdè ac mitigant. Aſperge tuo muneri
comitatem, & munus geminum contuliſti. Frons ru-
goſa, tereticus vultus, verba rigida mœrori ſunt, non ſo-
lacio, & donum quod comitantur, jugulant. Eleemo-
ſyna, præſertim non magna, verborum ſaccaro & mel-
le condienda eſt, uti ſolent quadam placentæ, ſine
hoc condimento minus placituræ.

Eſt qui canem velit allicere, & alterâ quidem ma-
nu panem, ſed alterâ fuſtem echinatum porrigit: non
alliciet: fugabit. Ita ſunt qui ſtipem dividunt, ſed iſis
verbis, quæ ſavitus echino pungunt. Das panem, inquit
Chryſoſtomus, & vocas impoſtorem. Exoſum & miſe-
rum donū. Suavius benefaceres, ſi tua retineres, quam
ſi tam moroſus & humanitatis expers ſis benefactor.
Alios mores divinus Paulus nos docens: Induite vos,
inquit, ſicut electi Dei, ſancti & dilecti, viſcera miſericordiæ,
benignitatem, humanitatem, modeſtiam, patientiam. Harum
virtutum ſanè nullam habet, qui adverſus pauperes
tam aſper, & inhumanus eſt. Et cui benignus ille vide-
tur, cui patiens, humilis & modeſtus, qui Lazaros tam
inclemeter dimittit, qui prius con vicis mordet, quam
nummis donet. Num à modeſto humili ſunt illæ vo-
ces? Vos erroneſ otio nati, vorando, ludendo, potan-
do veſtra conſumitis: Vos mures omne horreum in-
ſectatis, omne triticum corroditis: Vos inertes beſtiæ
laborem fugitis, & ignavam mendicitatem ultrò ſe-
ctamini: quis ventres tam pigros ſatis implet? Ohe,
ſatis eloſtorum, ſatis eſt. Parcius iſta, obſectò, Chriſtia-
ni, non hic miſericordiæ ſunt viſcera, ubi verba ja-
ctantur tam inhumana. Iſidorus Peluſiota eos, qui pau-
peres velut moloſſi allatrant, graviter reprehendens:
Eleemoſynam, inquit, à probro & contumeliâ puram
atque immunem eſſe oportet. Nam qui ei hæc adjun-
gunt, fragranti unguento cenam admilcent, atque
accipientium animos percutiunt. Quæ enim cum pro-
bro porriguntur, etiamſi maxima ſint, accipientibus
minimè jucunda ſunt, tamenſi alioqui neceſſitate con-
ſtricti cōtumelias tacitè ferant. Cū autem etiam per-
exigua ſunt, atque cum contumeliâ præbentur, into-
lerandam quadam egentium animis tempeſtatem
pariunt. Quocirca pauperibus leniter & placidè re-
ſpondere oportet. Melior eſt ſermo quam donum.

Mendici, ut ſcias, non minus homines ſunt, quam
tu: ergo iſis te quoque hominem oſtende, & ſimul me-
mineris etiam te mendicum eſſe. Appoſitè Guiliel-
mus Lincolnienſis: Dic mihi, quaſo, o dures, ait, quare
pauper tecum non accipiet cibum, qui tecum accepturus eſt re-
pugnans? quare non accipiet veterem tunicam, qui tecum acce-
piturus eſt immortalitatis ſolam? quare pauper non meretur
accipere panem tuum, qui tecum meruit accipere baptiſmi Sa-
cramentum? Cur indignus ſit accipere reliquias ciborum, qui
tecum venturus eſt ad conviviū Angelorum? Ergo men-
dicus mendico, ſed regni locio amice ac humaniter
reſponde.

Quis verd noſtrum à Deo unquam, cū mendica-
mus, & ſupplices ei libellos porrigimus, reſponderi ſi-
bi audit; Recede impoſtor: non venires ad me, niſi
neceſſitas te premeret: in templo tantum tibi charus
ſum, cū extra templum es, aliis ſed furtivis amoribus
dele-

delectatis. Ergo abi, nec redi. Hæc audire dignissimi sumus, sed miris agit nobiscum Dominus Deus. Equissimum igitur est, ut nos servi cum consensu non rigide agamus.

Quanto melius est, inquit Seneca, adicere bona verba rebus bonis, & prædicatione humanâ benignaque commendare, quæ præstas? Dic: si quid deerit, libenter subministrabo; nec opus tot preces aut deprecatores admoveere, ut expugner; quid quid in me consilii & opis, pro viribus jurabo. Qui tam paratè facit, non est dubium, quin libenter faciat. Itaque lætus optulatur, & induit sibi animi sui vultum. Ita qui accipit, majoris æst imabit dantis animum, quàm donum: dicit, non reperire se, qui satis gratas agat. Quorumdam grandia beneficia loquendi asperitas, gravitatem & tristitiam imitata corrumpit, cum precibus annunt vultu negantium. Martialis hos tales falsè tangit:

*Diligio præstant em, non ad Cimna negantem,
Sed tu nec præstas, nec cito Cimna negas.*

Homines autem morosi & fastuosi, plerumque etiam contumeliosi sunt, qui aut non respondent, cum rogatur, aut respondent acerbè. Ita plurimi manus utcumque munificas, sed os habent amarulentum, quod destruant, quiddam manibus struxerunt. Tu igitur si panem velis porrigere, clavam echinatum abijce: Da stipem, sed vultu & verbis bonis, Da humaniter.

§. II.

Q Vintus dandi modus: Da consideratè. Pauperes quidem curiosi scrutandi non sunt; ut dicemus, nihilominus considerandum, ubi rectius ponatur beneficium, quo loco major urgeat necessitas. Incon-sulta & planè cæca donatio laudari non potest. Sit ergo delectus aliquis hunc in modum. Primò senibus, ægrotis, studiosis, adolescentibus egenis dandum præ ceteris. Igitur ætatis aliqua ratio haberi potest, ita ut ceteris præferantur senes, qui licet laborem non fugiant, victum tamen difficiliter parant. Interrogatus Diogenes: Quid in vitâ miserum videretur? Dixit, senex egenus: hic enim bis ægrotus est, & senectutis morbo & mendicitatis perusto sacco. Deinde non negligendi sunt, qui cum alienâ indigent misericordiâ, pudore ingenuo deterrentur à quærendo, verendum pauperes, qui minus fame potior est pudor. Qui autem egenus & æger est, duplici laborat paupertate. Heu quoties in urbibus familia est, in qua maritus æger decumbit, sex, septemve liberi panem absumere nati. Vxor re familiari occupatissima, cum marito ægro, tum culinæ & foco addidit. En nemo est in familia, qui victum possit lucrifacere; nec panis est, nec quod molant, habent, nec quod pinant. Hic operæpretium est, benefacere. Tertio qui ceteris anteferendi, sunt adolescentes honesti, sed inopes, qui student litteris. Sunt quidem pauperum domus, sunt pecuniæ collatiæ: sunt sportulæ, sunt ditiorum culinarum reliquæ, nihilominus sunt studiosorum adolescentum plurimi, quibus nec mucidus panis est; ad discendum ingenii multum habent, æris nihil. Hi magni olim viderent & Reipublicæ perquam utiles, sed dira eos paupertas abstrahit à Parnasso. Hos præci picturâ sic exprimebant. Iuvenem statuebant, qui alteram quidem manum habebat alatum, quâ cælum peteret, sed altera gravi saxo impedita trahebatur ad terram. Hi sanè præ omnibus alendi, Stupores alii & fungi, quibus ingenium durum, indocile, obtusum, ad stivam, ad futrinam aut textrinam, ad militiam ablegentur; in scholis ad spem magnam educandi sunt, quos in doles & ingenium commendant.

Sed objicias primò: Hi pueri cum eis rectè est, aut insolescunt, aut aufugiunt. Respondemus, eleemofynam non ideo malè collocatam aut perditam. Quot

tirones in officinis, in tonstrinis, in religiosis familiis discunt, & aut malè se gerunt, aut ad discendi finem non pertinent. Eleemofynæ nihil officit, malo animo accipi, sed malo dari.

Objicias secundò: Litterarum studium ad finem perducere res maximi sumptus est, quem plerique omnes fugimus. Obduco: Exiguus planè sumptus est, quo primis annis adolescens aliquis inter Musas alitur: nam ubi ad classes altiores evalescit, industriâ suâ seipsum juvabit. Quot ipsi novimus viros primarios, Archigrammateos, Medicos, Iurisprudentiæ, Theologiæ Doctores, Proëpiscopos, qui domos cantu salutabant, ut nummulum aut panis frustillum acciperent: eruditio eos in altum extulit. Sunt quidem hi subinde parum grati in eos, in quos maximè oportet. Nihil refert. Hæc talia largitiones nostras nequam terreat: eleemofynæ promeritis nihil deedit.

Objicias tertio: Ego templis do. Non reprehendimus. Sed templa viva potius ac prius curanda sunt, quàm ea, quibus nihil est vitæ. Sunt qui sacrorum augent, cænobia cõdant, templa aut sacella erigant, parentes aut cognatos summè pauperes destituant. O munificentiam magnam, sed malè ordinatam! Aureæ linguæ orator, quid hac in re sentiat, aperitissimè

facundia in medium ponens: Ecce enim, inquit, qui martyria edificant, Ecclesias ornant, bonum opus facere videntur, sed si quidem & aliâs justitiam Dei custodiant, si de bonis eorum pauperes gaudent, si aliorum bona per violentiam non faciunt sua: scito, quia ad gloriam Dei edificant. Si autem aliâs justitiam non servant, si de bonis eorum pauperes nunquam gaudent: si aliorum bona faciunt sua, aut per violentiam, aut per fraudem: quis tam insensatus est, ut non intelligat, quia non ad gloriam Dei faciunt edificia illa, sed propter æstimationem humanam? & justè edificant martyria, ut pauperes violentiam passibiles interpellent contra eos. Non enim gaudent martyres, quando ex illis pecuniis honorantur, pro quibus pauperes plorant. Qualis est virtus illa justitiæ, munerare mortuos, & expoliare vivos? de sanguine miserorum tollere, & Deo offerre? Illud non est Deo offerre, sed velle violentiæ suæ socium facere Deum: ut cum si oblatam sibi pecuniâ de peccato libenter acceperit, consentiat in peccato. Vis domum Dei edificare? da fidelibus pauperibus, unde vivant; & edificasti rationabilem domum Dei. In edificis enim homines habitant. Deus autem in hominibus sanctis. Quales ergo illi sunt, qui homines expoliant, & edificia martyrum faciunt? habitationes hominum componunt, & habitationem Dei destituant? Tantè ergo ex antiquis temporibus morbus iste in hominibus habebatur. Dicebant enim apud se: Si bene fecerimus pauperibus, quis illud videt, & si viderint, non multi vident; & si multi viderint, pro tempore vident. Transit enim tempus, & transit cum tempore benefacti memoria: Nõme ergo melius edificia facimus, quæ omnes aspiciunt, non solum hoc tempore, sed etiam in posterum? Nam quamdiu edificium permanet, tamdiu edificantis memoria naminatur. O insipiens homo! quid tibi prodest post mortem ista memoria, si tibi es, torqueris, & ubi non es, laudaris?

Primum ac potissimum, quod templis debetur, est mundities mundities. Non tantum adsint, quæ in usus sacros necessaria, sed etiam quantum fieri potest, mundissima sint. Viderint illi, qui sacras aedes squalore ac situ obduci; omnia in eis pessum ire, suaviter cernunt; nec ruinosâ restaurant, nec collapsa erigunt, in id domesticis ulibus profanant; qui legumina, rapas, lac, olera, sacellis velut penori custodienda tradunt. Hic cum Christo vociferandum: *Fecistis domum patris mei speluncam, si nõ latronum, certè araneorum, vespertilionum, noctuarum.* Sunt etiam, qui domos habent instructissimas ac ornatissimas, in eorum templis aut sacellis squalent omnia & fordent, aræ à frontalibus nudæ vix laceris ac fordidis pannis insternuntur, in ceteris omnibus confusi & squalor. His divini honoris contemptoribus

*Chryst. 10. 23.
in c. 23.
Matt. 10. 41. mibi
p. 927.
& seq.*

*Mundities
templis
potissimè
debetur.*

*Matt. 6. 21.
v. 31.
Marc. 6. 11.
v. 17.
Luc. 11. 24.
v. 46.*

ptoribus flagellum Christi proximum est. Et certe totas familias male perisse vidimus, quæ sacras aedes tutelæ suæ commissas negligi, ruere, ac collabi non viderunt.

Da igitur, quod debes ædibus sacris, quæ ad sacros usus necessaria sunt, assigna, munditiam eis præsta; & cave domibus sacris spatium vel minimum, cave quidquam redituum, aut donaria ulla subtrahas.

Annua æternas in templis exequias tibi defuncto constituere vix hoc ævo censuerim expedire, idque certas ob causas. Quadringentos aut quingentos, aut etiam sexcentos florenos huic rei destinatos, dum vivis, in adolentes studiosos eroga, & inde tibi majus promeritum accedet, quam si singulis annis inferitæ cursum peragantur. Alia hic virorum principum est ratio. Igitur hic templa faxea sic instruit, & orna, ut templum Dei vivum non nescias primo loco curandum. Adolentes studiosos pauperes omnibus quam impensissime commendo.

§. III.

4. Modus
Da largi-
ter.

Sextus erogandi modus, *Da largiter*: immerge mar- supio manum, non solum rade superficiem. Sunt, qui valde faciles se credant, cum verminosas carnes, aut vinum fugiens & vappam, aut poma putrida, aut corrosas sine vestes mendiculis projecerint. O grandem munificentiam, pauperibus donare, quæ in fimum forent excutienda. Nemo dixerit: Satis habeant; hoc contenti sunt pauperes; Istud haud eos dedecet. Scilicet est condignum donum, qualis est cui dono datum est.

Plautus.

Apate vos ces improbas. Quod pauperi das, Christo das, An Christum numerescens vino, fetentibus carnibus vis rescire? Illud autem singulariter attendendum tam in profanis quam religiosi domibus: Cum ciborum reliquiæ pauperibus dantur, ne quæso tam immunda sit congeries, ut ossa canibus oblipari videatur. Hic sæpe turpis famulorum, & ancillarum socordia est, quæ dum impatienter properat, carnes, olera, pultes in chaos sordidissimum confundit. Sed & patris aut matris familias culpa hic miscetur, quibus curæ non est, quid pauperibus aut quomodo detur. Non intelligunt super egenum & pauperem. His illud ingerendum. Quod facis, fac bene. Dandis ciborum reliquiis multum dabis, si sine sordibus dederis, si te non canibus sed Christi pauperibus dare reputaveris. Quis ciborum omnium confusionem non horreat? Immundissimum eleemofynæ genus, est, assa & lixa, sicca & liquida, dulcia & acida, olea & pulmenta in ollam unicum conjicere. Distingue & distinguenda, & turbæ pauperum bene coxeris. Misericordia sordes non amat.

Luc. 6. 6.
v. 36.

Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est. Non sicut Abrahamus, Tobias, Iobus misericordes fuerunt, etsi fuerint misericordissimi; sed sicut pater vester. Hujus imitampi liberalitatem. Dandum est, non sicut olim libabatur Soli vinum, hoc est, parcissimè; non sicuti thus extremis digitis in aceram conjicitur, non sicut agrotto jusculum modico sale spargitur. His eleemofynæ sacris non cochleariolum aromaticum, non cochlear offarium aut pulmentarium, non ligula, sed cochlear fullonum, quo pannos perpluunt, est adhibendum; totâ manu dandum, liberalissimè, quantum fieri potest, hic erogandum. Da igitur ambabus manibus, largire pleno modio, & ipso horreo admetire, non minutim, non parçè, sed ampliter, copiosè ac prolixè, minimèque malignè; Promumque magis quam Condum te præsta.

Tob. 6. 1.
v. 19. & 20.

Tobias in captivitate positus quotidie pergebat per omnem cognitionem suam, & consolabatur eos, dividebatque unicuique prout poterat de facultatibus suis. Esurientes ale-

bat, nudisque vestimenta præbebat, & mortuis atque occisæ sepulturam sollicitus exhibebat. En omnibus omnia factus, oculus cæco, pes claudo, operimentum nudo, pater pauperum, plepâ totaque manu dedit.

Germanus Antiodorensis Antistes in itinere stipem à mendiculis rogatus, à Diacono suo quesivit, quantum superesset viatici? Tres aurei, respondit. Hos ipsos omnes, ait Germanus, da petentibus mendicis. Cui Diaconus: Si demus, inquit, quid nobis in viaticum restabit? Huic demuo præsul: Deo, inquit, non deerit, unde suos nutriat: tu quod habes, pauperibus ne subtrahes. Ergo Diaconus ne cuiquam minus providus videri posset, duos dedit aureos, retento tertio. Non diu post equites insequuntur hos viatores, à Leporio viro ditissimo missi, ut Germano Episcopo ducentos aureos offerrent, quos & obtulerunt, & unâ suum dominum venerando Præsuli commendarunt. Hic Germanus ad Diaconum versus: Quidquid hoc muneris est, inquit, accipe, vos verò Leporio amplas agite gratias: curabimus, ne malè collocatè beneficium. Dimissis equitibus, fronte seriâ diaconum compellans: Scito, ait, quod & pauperes deceperis, & nobis centenos aureos ademeris. Nam si mendicis, prout iusseram, tres aureos dedisses, liberalissimus remunerator Deus nunc misisset aureos trecentos. Hanc muneris diminutionem, fatuæ providentiæ habemus præmium.

Anno millesimo ceterimo nonagesimo septimo, quod ipsa fames plurimos extinxit, religiosa domus Heisterbachii, novella licet & exigui census, non ideo tamen angustioris liberalitatis in pauperes fuit. Tantus autem accursus pauperum erat ut eorum vel uno die mille quingenti ad portam numerarentur. Gebhardus eò loci tunc Abbas singulis diebus bovem unum laxari, quem præter panes & olera in egenos tribui iussit: ita pauperibus usque ad novas spicas utcumque satisfactum. Verebatur autem optimus pater, ne annonæ pauperum deficeret ante messem, & ideo pistorem vocans passim nimis magnos ajebat coqui, moderatone hic opus esset, quod pluribus & diutius suppetat, quod detur. Hic pistor Conradus Roth: Venerandè Pater, inquit, mihi crede, cum massam subigo, & panes formo, admodum parvi sunt, in furno incrementum accipiunt admirandum: Affirmare austinanos immiti & parvulos panes, extrahi gigantes. Sed & illud hic observabile, inquit, farinam in ipsis farinariis crescere, ut pistorum omnes, sed & pauperes mirentur, dicantque: Vnde, obsecro, hic omnis tam copiosus commearus? Eodem anno vir opulentus Andreas Spirensis, qui in aula Friderici Cæsaris pecuniam maximam congeffit, nobile prædium ab omni vectigali ac tributo vacuum & immune emit, & illi ipsi cenobio in pauperes tam prolixo sponte suâ donavit. Ita panes, olera, boves, & quidquid in egenos distributum, grandi fœnore, restitutum est.

Promissa Christi non fallunt: *Date, & dabitur vobis, date liberaliter, & liberaliter reddetur vobis; date liberalissimè, & id omne pariter liberalissimè vobis restituetur.* Eadem quippe mensurâ, quâ metimur, remetietur nobis. *Qui facit misericordiam, inquit Chrysologus, currit ad præmium: qui non facit misericordiam, de fine omnium currit ad penam.*

CAPVT III.

Eleemofynas hilariter, modeste, destinato numero dandas.

AD MIRATIONE dignissimum est, quod Salomon in templum à se conditum thelauros incredibiles insumperit, ligna pretiosissima pro eo delegerit;

legerit; ferrâ, argenti, auri, gemmarum vim obstupe-

A sic liberare. Quid autem tristis es homo? Ne minus tibi sit au-

1. Reg. 6.6. v. 31. Basil. de re- rum abidi- catione. Oliva est symbolu misericordie.

3. Reg. 6.6. v. 32. Psal. 40. v. 2. Tres alii largiendi modi.

4. Modus: Da hilari- ter.

Zech. 6. 35. v. 11. & 12.

2. Cor. 6. 9. v. 7. Aug. tom. 8. in psal. 42. pag. 158. Chrys. 10. 4. ho. 16. in 2. Corin. c. 7. mibi pag. 724. Et hoc repetit tom. 5. hom. 36. ad pop. mi- ni pag. 231.

§. I.

Ergo septimus sacrae liberalitatis modus est, Da hilariter. Hic tertio non multum dissimilis, sed est quo illum superet, eique aliquid addat. Eleemosynam hilariter dandam tam in piscâ quam in novâ lege singulariter ac frequenter Deus commendat. Hic Siracides divino jussu præcipiens: Da, inquit, Altissimo secundum datum ejus, & in bono oculo adinventorem facito manuum tuarum. In omni dato hilarem fac vultum tuum. Ne quælo frontem contrahe, ne supercilium altius attolle, cum dandum est, alioquin non marisupii, seu animi particulam dare consueberis. Cur autem in eleemosynis dandis tristior, & severior vultus adeo displicet? Quid homo vultuosus demit muneris? Plurimum. Fit nonnunquam, ut mercator amicum suorum optimo merces pretio vilissimum non tam vendat, quam donet. At emptor vultum caperat perinde ac si nimis grande pretium exigeretur. Hoc acerbè ferens mercator: Amice mi, ait, quid hoc? si putes rem æquo carius indicari, tu tuam pecuniam, ego merces meas retinebo. Putabam equidem tibi me multum gratiæ præstare. Abi, licet, ad mercatores alios, & istud melius intelliges.

Solutionem ista sperabat expeditioem. Ita Deus gratiam nobis concedit eamque maximam, cum à nobis recipit eleemosynam: quam igitur turpe est, illam tam severâ tristitiâ excipere? Paulus vociferatur & monet: Hilarem datorem diligit Deus. Vnusquisque prout deservavit in corde suo, non ex tristitiâ aut necessitate. Optimè dixit Augustinus: Si panem dederis tristis, & panem & meritum perdidisti. Eiusdem omnino sensus & animi Chrysostomus: Eleemosyna autem est, inquit, quando cum hilaritate, quando non putas te dare sed accipere, quando quasi beneficio afficiaris, quando quasi lucrum faciens & non perdens, alioquin neque gratia est: nam eum, qui miseretur alteri, gaudere & non succensere oportet: quomodo enim non absurdum, si alterius solvens tristitiam, ipse contristeris? non enim illam jam eleemosynam esse sinis, si enim tristis es, quia alium tristitiâ liberaisti, extremæ crudelitatis & inhumanitatis indicium affers: satis enim fuerit non liberare, quam

in ostiis dyobus oltaginis sculpsit picturam Cherubim, & species palmarum. Cherubim scientiæ plenitudo. Palma victoriæ significatio. Non danda solùm eleemosyna, sed modus dandæ pernosendus est: Beatus qui intelligit super egenum. De his largiendi modis loqui cepimus: lex suprà jam assignavimus. Da ipse eleemosynam, Da dictante syllabo, Da citò, Da humaniter, Da consideratè, Da liberaliter. Tres alios illis hic adiungimus: Da hilariter, Da humiliter, Certam pecuniâ summam assigna. Hos dandi modos hoc capite trademus explicatius.

§. II.

Octavus dandi modus est, Da submisso seu humiliter. Hic expressissimum Domini præceptum nos stringit: Ita Christus Matthæi ore: Cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua, ut sit eleemosyna tua in abscondito; & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Ad eò fugiendi sunt spectatores, ut si vel læva manus habeat oculos, iis eleemosynæ sint subducendæ. Id quidem in omni virtutis actione necessarium, præcipuè verò in sacris largitionibus, quibus inanis gloria, veluti rosis spina semper est proxima. Qui autem vanam querit gloriam, non pauperis sed sibi ipsi dedit eleemosynam, aut eam certe vendidit. Hinc Ecclesiasticus sapientissimè præmonens: Conclude, inquit, eleemosynam in sinu pauperis. Nemo videat, nemo sciat: sed eam velut furtim insinua: thesaurum abdis, ne spectatores advoca.

Cur obsecro, Hebræus sapiens ita regi vult eleemosynas & abscondi? jure merito, nam illæ supremi iudicii die coram humanâ gente non publicabuntur tantum, sed & laudabuntur, & pæne solæ.

Christus Hierosolymis ad Gazophylacium sedens, & velut comædiam spectans, silentio aspicièbat, quomodo turba pecunias Gazophylacio immitteret: Et multi ait Marcus, jactabant multa. Cum venisset autem una vidua pauper, misit duo minuta, quod est quadrans. Hic, Christus discipulos velut ad conditionem colligens, super eâ re differere cepit. Equis dixerit placuisse Christo honoram illam æris jactationem? Nec ipsis hoc idololatriæ ignarum fuit, eleemosynas non cum plausu spargendas, ad eò reverrà Dominicum præceptum rationi est congruum. Apertissimè Seneca: Nihil æque, ait, in beneficio dando vitandum est, quam superbia. Quid opus arrogantia vultus? quid ac benivolentia verborum? ipsa res te extollit. Detrahenda est inanis

Rom. 6. 18. v. 8. Psal. 111. v. 5. Fracast. 1. 1. de Const. gione c. 5. mibi pag. 159. Senec. 2. de benef. c. 7. Fabius Verrucosus beneficium ab homine duro à spectatè datum, panem lapidosum non inficitè appellabat, quem elucienti accipere necessarium; esse acerbum. Da ergo eleemosynas hilariter; hilarem datorem diligit Deus. 8. Modus: Da submisso seu humiliter. Matt. 6. 0. v. 2. 3. & 4. in omni virtutis actione, præcipuè tamen in eleemosynis fugiendè sunt spectatores. Ecclesi. 6. 2. 9. v. 15.

8. Modus: Da submisso seu humiliter. Matt. 6. 0. v. 2. 3. & 4. in omni virtutis actione, præcipuè tamen in eleemosynis fugiendè sunt spectatores. Ecclesi. 6. 2. 9. v. 15.

Matr. c. 12. v. 41. & 42. Senec... 21. c. 11.

jaſtratio: res loquentur, nobis tacentibus. Non tantum ingrati-
tum: ſed etiam inuſum eſt beneficium ſuperbe datum.

Diſputat Plutarchus, quoniam modo adulator ab
amicis internoſcendus. In eâ diſputatione mentionem
injicit Arceſilai viri modeſtiſſimi. Hic ægrotantis
Apellis Chii paupertate cognitâ, reuiſit ad eum, &
unâ ſecum viginti drachmas attulit. Cuiusque jam of-
ficii cauſa ægrotato aſſideret: Hic quidem ajebat, nihil
eſt præterquam Empedoclis elementa.

Ignis, aqua & tellus, atque ætheris ambitus almi.
Et tu etiam, mi Apelles, incommode cubas. Patere
tantisper dum cervical erigo: ſimulque movens pul-
vinar, clam pecuniam ſubiecit, vt homo verecundus,
quod deſiderabat, potiùs inveniret quàm acciperet.
Cum autem anus, quæ ægrotato miniſtrabat, ſacculum
reperiſſet, nec ſine admiratione offendiſſet; Apelles
ſubridens: Hoc, inquit, Arceſilai furtum eſt. O fur-
tum bonum & Chriſtianum. Hoc furti genere Miren-
ſis Præſul Nicolauſ cælo terraque celebrem ſe reddi-
dit, poſtquam ejuſdemodi furto triplici, nummis in æ-
des lam injectis trium virginum pudicitiam fervavit.

Iſidorus Peluſiota Nicolai Pontificis Chriſtianum
æmulatorem laudans, Eleemoſynam, inquit, ſingula-
ri amore complectebatur, id tamen ſtudioſe capta-
bat, ut obſcura & incognita eſſet ea benignitas, quod
exploratum haberet eleemoſynam in hoc maximè ſi-
tam eſſe. Idcirco clarus ille vir non modò largiendo,
ſed etiam occultè id faciendo, eos, qui in fornace pau-
peratis verſabantur, vel et rotè quodam perfulos re-
crebat.

Chryſoſtomus vanam gloriam eleemoſynis inimi-
ciſſimam exagitant: Non ſufficit eleemoſynam dediſſe, in-
quit, ad hoc ut accepti a ſi: quando enim ex neceſſitate quis &
coactè, quando ex iniuſtitia, quando ex vana gloria ſtudio
eleemoſynam tribuit, fructus omnis perit. Inanis gloria in om-
nibus rebus ſugienda, tum potiſſimum in eleemoſynâ, quando-
quidem nec eleemoſynæ nomèn obtinere queat, ſi hoc morbo
laboret.

Gregorius Nazianzenus patrem ſuum non imme-
ritò laudat, quòd totas largitionis habenas matri con-
ceſſerit, eam potiſſimum ob cauſam, ne laus ad ſe re-
dunderet.

Sed illud hîc nonnihil quæſtionis habet, quâ ra-
tione Chriſtus actiones bonas lucere coram homini-
bus velit, eas nihilominus abſcondi jubeat, & tegi?
Reponſo breviffimo rem enucleamus. Diverſiffimæ
ſunt, videri, & velle videri. Primum quandoque ne-
ceſſarium, alterum ſemper flagitioſum. Eſt enim mi-
neri, quod templo dat, ſuum nomen apponat & inſi-
gnia, ut alios ad idem faciendum prouocet, aut certè
ut alio ſine honeſto potiatur. Bona mens, ſive, recta
Intentio factum ex ſe non malum oprime tuetur. Qui
verò ſua omnia dona ſuo nomine inſignit, non tam
divinum à ſe honorem, quàm ſuum quæri utrun-
que prodit. De talibus plures Hebræus Vocaverunt,
inquit, nomina ſua in terris ſuis. Cælo inſcribendum eſt
nomen, ubi deleri nequeat, non terræ.

Hæc Petrus Chryſologus oratione diſertiffimâ
complexus: Quomodo, inquit, iuſtitiam vult celari, cuius
opera ſic cupit elucere? Inanes ſui præcepto celeftis vult ja-
ſtantiam tollere, auferre pompam, vanitatem demere, ſubmo-
vere inanem gloriam. Inſtitia, quæ per ſe ſibi abundat ad glo-
riam, ſpectaculum populi, vulgi laudes, favores hominum,
mundi gloriam non requirit: à Deo genita calum ſpectat, in
oculis agit divinis, ſuperius virtutibus mixta, ſemper à Deo
ſolo, ut gloriſicetur, expectat. Hæc iterum Annaum inge-
ro: Præcipunt, inquit, omnes auctores ſapientie, quædam
beneficia palam danda, quædam ſecreto. Palam, quæ conſequi
glorioſum eſt, ut militaria dona, honores, & quidquid aliud
notitiâ pulchrius ſit. Rurſus quæ non prodeunt, nec honeſtio-
rem faciunt, ſed occurrunt inſirmitati, egeſtati, ignominia; ac

ita danda ſunt, ut nota ſint ſolis; quibus proſunt. Interdum &
iſpe, qui javatur, fallendus eſt, ut habeat, nec à quo accepe-
rit, ſciat.

Ergo attendit, hoc eſt, ne geſtatis attendi. Ne iuſtitiam
veſtram faciatis coram hominibus. Quare? ne videamini ab
eis. Eſt viſi fuerimus, quid tum? Mercedem non habebitis apud
Patrem veſtrum. Inſtitia, quæ ſe humanis oculis locat, divini
Patris non poteſt expectare mercedem: voluit videri & viſa
eſt: voluit hominibus placere & placuit, habet mercedem, quam
voluit; premium, quod habere noluit, non habebit.

Ergo, cum facis eleemoſynam, noli tubâ canere ante te. Be-
ne ait, tubâ, quia talis eleemoſyna hoſtilis eſt, non civilis, non
miſericordiæ dedita, ſed clamor: oſtentationis mundinatio eſt,
non commercium charitatis. Eleemoſynam quiſquis oſtentat,
inſultat; ſicut hypocrite faciunt in ſynagogis, & in vicis, ut
honorificentur ab hominibus: Amen dico vobis, receperunt mer-
cedem ſuam. Audiſtis quemadmodum notat eleemoſynam in
conventu, in plateis, in trivis, non impensam ad pauperum le-
vamen, ſed propoſitam ad hominum favorem. Sed dicit aliquis:
Ergo in conventu, in plateis, in trivis neganda eſt miſericordia?
non præbendus eſt victus? Plane in omni loco, & in omni tem-
pore facienda eſt miſericordia, præbendus eſt victus, nuditas eſt
regenda: ſed ſic, quo modo docuit miſericordiæ auctor, ut mi-
ſericordia non terra ſit nota, ſed cælo, non hominibus inſinuata,
ſed Deo. In plateis, in trivis ſuum pietas habet ſecretum. Vnde
homo ſi in paupere Deo ſeneras, teſtes homines ne requiras: fides
arbitros non poſcit. Daturus Deo da ſecreto, ut quod dederis,
noti ſit oneri, ſed honoris. Ergo quod multo perre incul-
candum, Da humiliter.

§. III.

Nonus eſt ſtipis diſtribuendæ modus, Certam pe-
cuniam ſummam aſſigna. Ejus rei Paulus commo-
nefaciens: De collectis autem, inquit, quæ ſunt in ſanctos,
ſicut ordinavi Eccleſiæ Galatiæ, ita, & vos facite. Per unam
ſabbati unuſquiſque veſtrum apud ſe ſeparat, recondens quod
ei bene placuerit.

Hic præſiceps nobis quæſtio agitâda. Quæſto te, Le-
ctor, aures vacuas & attentum præbe animum. Sunt
è Chriſtiani innumeri, qui prompti parati ſint elec-
moſynam dare, immenſum illius fenus non ignorant,
illam à Domino præceptam non neſciunt, ideo pro ſe
quiſque ac ſinguli quærent: Quantum dabo? nolent
ut tenaces reprehendi, nec tamen à ſuis prodigentiæ
acculari ſintenerent. Largi eſſe cupiunt in dando, ſed
non nimii. Quapropter quærent quantum dabimus,
ut ſatis demus? Vt quàm clariffimè quæſtionis poſitæ
reſpondeamus, aliquot pronuntiatæ præmittamus.

Primum eſt: Definita, certaque pecuniæ ſumma
omnibus præſcribi vix poteſt.

Alterum: Considerandum ſedulo, quis annuus cu-
luſque ſit cenſus, quis proventus, canon, reditus cui-
que ſingulis annis obvieniât: nam inde potiſſimum de-
finienda hæc quæſtio.

Tertium: Accuratè diſpiciendum, quantum quiſ-
que recondat, vel potiùs quantum poſſit in annos ſin-
gulos recondere, ſi velit eſſe frugi.

Quartum: ſupputanda ratio, quid in liberorum
educationem, quid in familiæ uſum quot annis deſti-
nandum.

Quintum: Vix ullus unquam in dandis eleemoſy-
nis prodigentiæ poteſt acculari. Et reverà præſtat
hic excellu delinquere, quàm defectu. Siquidem
excellus hac in re laudis, defectus vitii eſt. His præ-
miſſis; & quæſtione hæc perquiſitiſſimè penſula-
tâ, circumſpectis rebus omnibus ſubductiſque ra-
tionibus nihil hîc certius, nihil ſalubrius videtur poſ-
ſe ſtatui, quàm ſi omnes eleemoſynam daturi ratio-
nem & cimarum ſequantur. Quàm enim crebro, quàm
conquiliſitè Deus in præſcâ lege decimas exegit? Deci-
mas, inquit, & primitias tuas non tardabis reddere, Decima

Plutarch.
10. 1. moral.
de adula-
toribus & amicis
diſcrimine.
mihi pag.
166. Senec.
1. 2. de be-
nef. c. 10.

Iſidor. l. 2.
epiſt. 151.

Chryſ. ho. 3.
in epiſt. ad
Rom. & ho.
13. in 2. ep.
ad Cor.

Pal. 48.
v. 12.

Petr. Chry-
ſol. hom. 9.
mihi pag.
29. & ſeq.

Senec. l. 2.
de benef.
c. 9.

Matth.
v. 1.

Matth.
v. 1.

Eleemo-
ſyna in co-
ni loco
danda, ſi
ſecreto.

9. Modus
Certam
pecuniam
ſummam
aſſigna.
1. Cor. 16.
v. 1. & 2.

Quantum
in eleemo-
ſynis dari
debet
pronuntiatum
aliquo.

Exod. 23.
v. 10.

Levit. 27. 30. 31. 32. 33. Malac. 3. 2. 8.

Chry. hom. 4. in 1. ad Cor. 13. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75.

Decima pars annui proventus in eleemofynas leponenda. 1. x Chry. Iostomo.

Tom. II:

terrae, sive de frugibus terrae, sive de pomis arborum Domini sunt, & illi sanctificatur. Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis. In omni dato hilarum fac vultum tuum, & in exultatione fac decimas tuas. Hinc & illa Domini querela: Vos confregistis me. Et dixistis: In quo confregistis te? In decimis & primitiis.

In lege novâ longè mitius atque remissius nobiscum agit Deus. Nec enim omnium rerum decimas polcit; satisfieri sibi patitur, vel pecunie solius decimis. Et certè Chrysofomus has eleemofynarum decimas a Christianis exigens: *Vae*, inquit, *eleemofynam non facientis*. Nam si in veteri istud testamentum fuit, multo magis in novo. Si enim tibi concessa erat pecuniarum possessio, fructus, ac cura, tantâ providentiâ pauperum habita est ratio, quantum majus hoc fieri debebat tibi omnia projicere jubemur? Quâ enim non fecerant hâc in re Iudaei? Decimas ac rursus decimas orphanis, viduis, ac prophanis contribuerunt. Nunc verò admirando dicere solemus: Decimas ille vel iste dat. Quantâ, queso, turpitudine sciet, si quod apud Iudaeos nullus erat admirationis, aut celebritationis, apud Christianos jam sit unde quis debeat admitti? Si tunc periculum erat decimas negligere, respicere, quanti nunc istud fuerit?

Parcamus interea beato Paulo, constituentes nostris in edibus arculam pauperibus, quæ eo in loco, ubi quisque consistere ac orare solitus est, reponatur. Ita ut eleemofynam primam, quoties accesseris oraturus, imponas. & deinde orationem proferas. Vt vero ad orationem illotis manibus venire nolens sic neque sine eleemofynâ accedas. Et profectò non minus est iuxta lectum eleemofynam reponere, quam si istuc Evangelium suspendas. Tam & commoditates, quibus liceat, admodum facile colligere, vultus, ut recensam? Fiet. Sic igitur adjectionem suam artifex aliquis, vel sutor, vel cociarius, vel faber, erarius, vel quicumque tandem in fuerit, levem reddet, si aliquid vendiderit ille sui artificii, primitias ejus pretii Deo offerat, & huc parvulum quiddam coniciat, exiguumque partem Domino dividat.

Hac verò ita loquor, ut nullam tamen vobis necessitatem imponam, nec jubeam, majus adicere, nec veterem etiam: quamquam paromino & dignum erat non minus quam decimam partem ex tanto huc inferri.

Ergo Chrysofomi sensu, optimè fecerit, qui totius anni proventus sui partem decimam in eleemofynas sepulerit. Rom exemplum monstramus. Est qui sex millia florenorū annuatim recipiat, vel è suis prædiis, vel è commerciis, sive salarium, seu aliud quodcumque lucrum hanc ei argenti summam pariat. Ex hac trecenti minimum floreni videntur in stipem erogandi, paratâ, præsentique pecuniâ, ita quidem ut vigesimus semper florenus Deo cedat. Quod si patillo liberalior in Deum esse cupiat, florenos dabit sexcentos, ut decimum quemque consecret. Misericordiae. Ita qui tria millia florenorum habet attingit, centum & quinquaginta saltem florenos, in largitione piâ separet: si posse esse largior, det trecentos. Ita qui mille quotannis florenos accipit, det quinquaginta; ita tamen ut fragmenta panis, ciborum reliquæ, vestes detritæ, calcei peruti, ligna decidua, convivio-la pauperibus paranda, & quidquid horum est extra summam illam sint pecuniariam. Hæc enim tallia inter decimas non computanda. Sunt enim veluti spicæ in agris relictae, aut in vineis racemuli viticoribus neglecti, quæ omni jure pauperi Ruth cedunt.

At sunt perquam tenuis fortuna homines, qui annuò dumtaxat centum florenos, sunt qui solum quinquaginta, sunt etiam, qui non nisi florenos viginti quotannis recipiant. His quidem nihil severius suademus, nam ipsimet ille de suis centenis quinque aut saltem tres florenos in pauperiores se distribuet; ille suis quinquaginta unum alterumve subducat in sti-

pem; ille suis viginti, si non florenum possit demere, aliquot certè sestertios. Christo pauperi assignet hilariter, & cum amplissima dandi voluntate; certusque sit propter quantulamcumque hanc eleemofynam tam largo affectu junctam, viginti solum florenos in rem suam feliciter proventuros, quam si quadraginta vel centum sibi obtigissent.

§ IV.

Quod si aliam decimarum rationem libeat intrare: sic agamus. Vbi ex annuo seu salario, seu aliò quocumque proventu, tam familia, quam liberis rebusque ceteris pars honesta cesserit, dispiciat, secum patere familias, quod in annos singulos possit recondere, si luxum, sumptusque superfluos velit præcidere. Quod si post expensas omnes mille sibi florenos superesse reperiat, pro decimis det centenos. Si restent quingenti, det quiquaginta. Si centum remaneant, det decem. Ita semper proportio vel ad summam principalem annuam universam, vel ad eam certam, quæ post necessarias expensas remanserit servanda. Ita cum suis quisque facultatibus suas commeriato eleemofynas. Siquidem hac in re princeps regula est: Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude. Quo modo poteris, ita esto misericors. Nec tam attendas quantum eroges, quam quantum tibi remaneat.

Hinc illi frigidissimi Christiani omni reprehensione digni, qui suis eleemofynis pompam induunt, & ajunt: floreni centus, an non liberalis est sportula? Ita prorsus est, si eam aliquis è plebe det mechanicus optifex. At tu, mi avarè domine, qui anno uno sex septemve florenorum millia facis tua, cum florenulos centum etenaci manu in pauperes exire finis, factam celo appingendum autumas. Itane tantillum è tanto? Hæc tua in Christum tuum tam magnifica liberalitas? Non majus celo pretium facis? Ita sunt qui decem, qui viginti philippicorum millia: sunt qui triginta, qui sexaginta millia florenorum annua dormiendo comparent. Sed heu quantilla pars inde Christo pauperi secernitur? Grandem servorum turbam, copiosorem æquo familiam pascunt, parasitos, moriones, mimos donariis & mousâ saginant; Christus esurit. Parietes, inod & pavimentum tapetibus velant; Christus obit nudus. Illorum cellæ generosissimo vino plurimoque spumant; sitit Christus. Equos non ad usum tantum; sed etiam ad spectaculum, & totos canum greges Britanicos, Getulos, Gallicos, Aquaticos, Avianos, venaticos, hybridas, molossos magnis sumptibus alunt, sat illis loci & pabuli est; soli Christo non est locus in diversorio. Ad omne genus voluptatum aut pecunia effunditur, aut certè alienum æs contrahitur, tanta luxus necessitas est; ægrotat Christus, sed deseritur; nec cibo nec alloquio dignis creditur.

Hic altum vociferatur Augustinus: Et audiant, inquit, ista divites, qui nolunt esse misericordes. Audiant irrogari supplicia eis, qui nolunt erogare subsidia. Audiant pauperem refrigerantem, audiant divitem panis gravioribus sustinamem. Da igitur petenti, ut possis ipse accipere; tribue pauperi, si non vis flammâ exuri. Non queritur, inquit Chrysofomus, multane dederis, sed num minus dederis, quam facultates serant. hoc enim est ludens.

Ergo quod jam constitutum est, eleemofyna, quæ datur; commerienda est ad pecuniam, quæ possidetur; major ad majorem; minor ad minorem; sit aliqua proportio inter facultates, quæ retinentur, & inter stipem, quæ distribuitur. Religio decimarum, quantum fieri potest, observanda.

Christiane omni reprehensione dignus est qui suis eleemofynis pompam induit.

Aug. 10. 10. serm. 25. de divite & Lazaro, mihi pag. 42.

Chry. 10. 4. hom. 8. in epist. ad Coloss.

Religio decimarum in dandis eleemofynis observanda.

MAR... B... CA

§. V.

*Sophron. in
præf. spirit.
c. 185. mihi
pag. 507.*

NARRAT Sophronius, quod dicta confirmet. Nisi-
bi Christiana femina maritum habuit à sacris
Christianis alienum. Totus rei domesticæ census quin-
quaginta floreni erant. Hôs maritus promens: Feno-
ri, ait, quidquid hoc æris est, exponamus, certè ali-
quam inde per unquam recepturi alioquin alium post
alium florenû consumimus, exigua spe, nullo proven-
tu. Huic uxor: Mi optime marite, inquit, si fenerare
placeat, Christianorum Deo longè liberalissimo hoc
fenoris committamus. Cui vir: Vbinam est, inquit,
quem laudas, & quo loco adeundus? Hunc tibi, ait
uxor, ostendam, & cum dicto vitum clementer ad
templum traxit. Vestibulum templi obsidebant men-
dici, quos digito monstrans femina: Quicquid his
donatur, inquit, hoc Christianorû Deus, ut tibi dona-
tum, largissimè remuneratur. Ab uxore demum per-
suasus, quinquaginta florenos centumculis commi-
sit. Ita domum redierunt. Exactò trimestri, res an-
gusta domi sollicitos habuit conjuges. Hic maritus
ad uxorem: Video, inquit, Christianorum Deus, aut
nullum reddo fenus, aut tardissimè. Et non dura jam
egestas vellicat. Imò verò, mi vir, ait uxor, fidelissimus
est Deus noster; tu modò animum ne desponde; om-
nia reddentur cum amplissimo fenore. Hoc age; lo-
cum repete, ubi ærariolum nostrum in mendicos de-
plevimus. Paret, & ed redit, sed qui se debitorem
fateatur, neminem invenit. Hinc mœstus oculos de-
figit humi, & casu, quod putabat, jacentem ad pe-
des monetam conspexit. Hanc domum deferens uxori:
Mihi crede, ajebat, nec Deum Christianorum vi-
di, nec fenoris quidquam accepi, hoc solum repe-
ri numisma. Vxor jam multò in spem erectior: Nil
ambigas marite, inquit, Deus est, qui universa, ma-
xima, minima suo dispensat nutu: hic ipsissimus ille
Deus hanc oculis tuis, hanc tuis manibus monetam
obtulit: quare abi, & aliquid in prandium eme. De
cetero ille idem Deus suorum amantissimus provi-
debit. Abiit ille, & piscem pretio illo præstinatam
uxori retulit mensæ parandum. Hunc illa manibus
avidissimis aperiens, lapillum in eo reperit formæ ac
nitore inusitati. Mirantur ambo conjuges, sed felici-
tatem jam præsentissimam nondum agnoscunt. Non
tamen nullius esse pretii tam speciosum seu vitrum,
seu margaritam credunt. Igitur maritus argentarium
sibi aut gemmarium adeundum ratus, & en cum
ipsum, quem quæsit, opportunissimè obvium al-
locutus: Num, inquit, hunc lapidem emis? Hanc
gemmarius manu oculisque in eam rem eruditissimis
versans: Tua est, inquit, indicatio; fac pretium:
quanti? Hoc ego, ait alter, tui arbitrii esse volo; da,
quod placuerit. Gemmarius tam ignorante mercis,
ac facili venditore gavissus: Præsentario argento, in-
quit, florenos quinque numero. Ille ridere se putans:
Florenos quinque, ait, pro hoc lapillo? Mox emptor
pretium augens. Ne diu litigemus, ait, florenos decem
accipe, pretium sanè honestum. Iam magis se ri-
dere censens venditor, aliquantisper conticuit. Gem-
marius ne fortunam tam imperito venditori nondum
cognitam è manibus dimitteret: Ne contumaciæ tuæ
restitam, ait, florenos dabo viginti, & rata sit emptio.
Hic venditor majus quid latere suspicatus, medita-
bundum tenuit silentium. Nec tamen emptor desi-
stere. pretium magis ac magis augere, florenos trigin-
ta ponere, mox & quadraginta, imò & quinquagin-
ta offerre: Iam demum alter non amplius vitrum,
nec infimam gemmam credere, sed raræ virtutis mar-
garitam æstimare. Dum ita licitantur, florenos cen-
torum trecentos pollicitus: Tanti est, inquit, pretii &
non majoris, quod mihi puto sincerè ac ingenuè fa-

Atenti credes. Placènt vendere; trecentis emo: nec
ultra obolum addo. Emptorem habes, si velis. Sin
aliud vis, tuum tibi habe lapidem, & abi. Huic tan-
dem æstimationi assensus alter: Emptio, inquit, facta
est: Lapidem accipe, & trecentos mihi florenos nu-
mera. Numerati sunt. Hos ille quamprimum ad uxore
rem ingenti cum plausu detulit. Sed uxor locuturum
prævertens: Dic, ait, quot festertis vendidisti lapi-
dem? Ad quam maritus lætissimo vultu: Tu potius,
inquit, quære quot florenis. Non ipsa fortuna nobis
fortunatior sit: Prosperitatem albis quadrigis in no-
stras aedes investam crede. Ignotum nobis lapidem,
florenis vendidi trecentis. Femina Christiana gaudio
subsultans: En, inquit, qualis sit Christianorum Deus,
quàm bonus, quàm dives, quàm gratus! Non quin-
quaginta solum florenos, ipsi commodatos, sed fenore
sextuplici reddidit trecentos. Hunc Deum, mi
vir, agnosce, & cole: hic unus & solus cælo terrâ-
que Dominus est: *Omnes dii gentium demonia.* Ita vir
ille cum rei miraculo, tum verbis conjugis eruditus
Christiana sacra suscepit.

Vivit etiamnum hic Christianorum Deus, qui
argentum in tale fenus quærit, & accipit, & ul-
tras reddit amplissimas. *Vult in paupere sibi dari,* ait
Chrysológus, *& qui vult sibi dari, vult quod datum sol. in. 30.*
est, se debere, & qui vult se debere, quod datum est, in fine
vult largientibus nil perire. Deus parva poscit, maxima
redditurus. O homo, da in terrâ pauperi, quæ tibi manere vis
in cælo!

CAPVT IV.

*Convivium egentis instruendum, Christum con-
victorem alendum, Christo aliquid omni
mensæ seponendum.*

VIDUA Naitica defunctum filium non solâ
luxit, sed unâ secum multos habuit lugentes
& ipsum Christum, qui matri vivum reddidit, quem
mortuum plorarat. Non solis ceremoniis hæc lu-
ciferi societas stetit. Ita Christus lacrymis, quas La-
zari sorores fuderant, non solum suas adjunxit, sed
& Lazarum à morte revocavit, & ita geminæ soror-
is luctum gaudio commutavit. Hinc Paulus Dei
misericordiam extollens: *Pater misericordiarum, in-*
quit, & Deus totius consolationis. Bona & mellea verba, v. 30.
si sola sint, infœcunda sunt, nec misericordiam satis
testantia.

Iacobus Apostolus luculentè: *Si frater inquit, aut*
soror nudi sint, & indigeant victu quotidiano, dicat au-
tem aliquis ex vobis. Ite in pace, calefacimini, & satu-
ramini, non dederitis autem eis, quæ necessaria sunt corpori,
quid proderit? Quod Ioannes altius infigans animo:
Filii mei, ait, non diligamus verbo, neque lingua, sed
operè & veritate. Christianus amòt, & quæ ab eo
provenit, beneficentia manus & brachia provocat
ad opus, verborum melle ac saccharo minimè con-
tenta. In eam rem actiones Beneficentiæ novem jam
suprà exposuimus: tres alias hic addimus, ut exa-
ctè doceamus, quibusnam modis eleemosyna bene
ac convenienter præbeatur. Harum prima est; Con-
vivium egentis instrue. Altera: Christum convictorem ale;
Tertia: Christo aliquid omni mensæ seponere. De his jam
plura.

§. I.

ERGO decimus partiendæ stipis modus est; *Convi-*
vivium egentis instrue. Hoc Christus explicatissimè in-
jungens: Cum facis prandium, inquit, aut cenam, noli vocare
amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos
divites, 14.

divites, ne forte te & ipsi remittent, & fiat tibi retributio. Sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, & cecos; & beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuatur enim tibi in resurrectione iustorum. Hæc Domini præceptio non est Rhetorum scholis metaphora, non tropus, non figura, non color est Rhetoricus. Verba sunt planissima & apertissima, nec in alium sensum torquenda. Vi verborum cæcis, debilibus, claudis, pauperibus instruendum est convivium. Non quidem prohibet Christus, quin & sanguine, vel aliâ necessitudine coniuncti convivio possint excipi, sed docet beneficia, quæ in amicis vel cognatos conferuntur, in Orbe altero, iis præmiis non afficienda, quibus ea solent, quæ pauperibus Dei causâ impenduntur. Si ergo convivium velis adornare, quod tibi quam fructuosissimum sit, si epulum tuum quam optimè collocare cupias, & mercedem inde speres quam amplissimam, mendicos, hominum abjectissimos invita; vel ideo maxime, quia par reddere ac vicissimarte convivio excipere non possunt. Et ideo etiam cave dixeris: Omnes mihi pereunt convivales impensæ, si eam hominum fecem mensæ admoveam. Quid enim favoris aut commodi rependunt? si hoc spectes, quod plerique omnes homines; ut inviteris vicissim, aut beneficii aliquid, & gratiæ ab invitatis obtineas, jam perdidisti omnia. Nam quod Ambrosius dixit, *Hospitalem esse remuneraturis, affectus est avaritiæ*. Quam autem levicula, quam vilis est compensatio, si recipias unde ventrem ad aliquot horas suffarcias. Ergo pauperibus convivium tuum appara, qui æquale quidem non retribuent, sed majus. Et beatus eris. Nam eo ipso, quod ab illis nihil aut expectaveris, aut receiveris beneficii, illorum loco rependet Deus, qui collatum sibi metipsum beneficium imputat, quod confers in egenos. Deum numquam obliviscentem habebis debitorem, convivio excipieris æterno. Non ergo turbemur, cum non recipimus beneficii compensationem, sed cum receiverimus, tristemur: Quia merces caduca subtrahit æternam. Hac in re Chrysofomus planè germanioris & pectoris, candidissimè suos auditores instruens. *Amicum, inquit, si vocaveris, ad vespertam durabit gratitudo. Pauperem sane & mutilum si vocaveris, nunquam peribit. Nam debitorem habes Deum, qui perpetuo remittitur, & nunquam oblivioni tradit. Quanta verò mollities fuerit, dic quæso, cum pauperibus non posse ad mensam simul recumbere? Quid dicitis? Immundus est pauper, inquit, ac sordidus. Ergo lava ipsum, & ita duc ad mensam tuam. Sed vestimenta habet sordida & squalida? permuta cum tuis, da illi stolam mundam. Non vides, quantum hic sit lucrus? Christus per ipsum ad te venit, & tu erga ipsum parvus & sordidus es?*

Hoc loco Chrysofomus tam venustè, quam copiosè geminas sed diversissimas mēsas describit, quarum altera solis principibus viris, mendicis altera meritis stipata sit. Cur autem ipse Chrysofomus multò potiùs mensam pauperum, quam principum vellet accumbere, illustrius à dictione causas assignat. Has ego, mi Lector, à te videri velim, si quidem disertam eruditionem amas. Propterea digitum intendo ad fontem. Mihi non licet hic esse prolixiori.

Sed, inquis, quid sibi vult Christus iussione (liceat dicere) tam absurda? Nusquam moris est, nec unquam fuit, lautissimum focum struere, venationes & aucupia in culinam congerere, cupedias & delicias apparare, dein verò luscas, ulcerosus, mutilos, scabiosos, luridos, mendicos in triclinium deducere, illisque exquisitas epulas apponere, nusquam hoc moris est.

Sapiens non quid moris sit, sed quid esse debeat, attendit. Vide igitur, mi homo, quam Christus non suâ iussione, sed tu opinionione tuâ longè fallaris? Novit equidem Dei filius, naturâ depravatâ genus,

Tom. II.

novit cælestis medicus ferite vitalia, & latentem vomitum incidere: naturalis paupertatis etiam alienæ horrore passim laborans, hinc ubicumque licet pauperes declinamus, & fugimus. Eorum misereri congruum censemus, modò illi à nobis remoti sint. Procul, ô procul, dicimus, fætores & sordes pauperum, modò illi nos in nostris ædibus non infeitent, domi suæ maneat, ita eos promptius avalemus. Hic medicus è cælo, ut nequam hanc ab Adamo indolem curet, planissimis verbis præcipit: *Cum facis prandium, aut cenam, voca pauperes, debiles, claudos & cecos*. Et quod Isaias jam olim iusserat: *Egenos, vagosque induc in domum tuam: mensæ tuæ adhibe, cibos appone, humaniter alloquere, esurienti panem tuum frange; ad te illis officiosam præbe, ut si quis illorū vicio corporis manum ori adinvernequeat, tu tuam illi manum substitue, & cibum in os infere*.

Videte, ô paupertatis & pauperum osores, quam non satis sit Christo, si pauperibus panis frustillum, aut cupreum nummulum per fenestras projiciamus; vult eos in domum introduci, mensâ communicari, vult esse nobis proximos. Ita superbia humana, ita mollities nostra, ita nausea pauperum nimis quam delicata seriis his antidotis est expugnanda. Egenos induc in domum tuam, ut amicos, ut fratres tuos complectere.

Fecit hoc certè tertius Sabaudia Dux Amedæus: qui pauperes suos commilitones, imò advocatos & defensores suos appellare solitus est. His cibum, potum, vestes etiam suo corpore detractas liberalissimè impertit: comedentes aledit, cibos eis anteposuit, alloquiis humanissimis animavit. Ad hunc principem missus aliunde legatus, qui super mensâ sermonis opportunitatē nactus de canibus venaticis quæsit. Cui princeps: *Cras, inquit, videbis illos*. Die altero Legatus in triclinium ductus, & ad prospectum invitatus est in subjectum amplissimum locum, ubi oblongiores mensæ complures pauperibus fuerant stipatæ. Hos pransores Amedæus Dux loquente dextrâ monstrans: *Atque hi, ajebat, sunt mei canes venatici, his cælum ut spero, venabor: ego illis panem cibarium subministro, illi mihi cælestem impetrabunt; ambrosiam & nectar ab horum manibus expecto. Orator ne nihil sapere videretur, istud objecit: Atqui hoc genus hominū plerumque otiosum, vagum & raro frugi est. Cui mox Amedæus Princeps: Atqui, ait, mei muneris non est horum pectora rimari: si Deus nostra sic examinet, quis illi erit innocens? Ego pauperes parum ut pater, non ut iudex. O principem beatum, cujus salutem hi venatici canes tutiorem præsent, quam mille prætoriarum cohortes quam decem millia immortalium Perfarum, quos Darius Rex habuit stipatores. Ergo convivium egenis instrue.*

§. II.

Vndecimus in dandis eleemofynis modus, Christum ut saltem unum aliquem è pauperum tribu perpetuo convictum alant. Quod beneficii genus in adolefcente, qui literis vacat, optimè collocatum putem.

Anno millesimo ducentesimo quadragesimo tertio Hedwigis miræ sanctitatis femina, Poloniae princeps, ideo se nulli religioni addixit, ut tanto contentiore studio in pauperes sese effunderet. Imò vita illius omnes religiosorum hominum rigores superavit. Diebus namque singulis jeiunium religiosissimè servavit, si dies dominicos & festos demas, quartâ quavis & sextâ hebdomadis feriâ in ediam pane solo & aquâ toleravit; carnibus semper abstinuit, idque annis quadraginta: vinum solenioribus tantum diebus admisit; quotidianus ei potus aqua fuit. Vestis illius cilicium,

P 3

Luc. c. 14.

v. 12.

Isai. c. 58.

v. 7.

Raphæli Volaterræ, l. 2. Geographia, & Lambertus Vanderburghus.

Amedæi canes venatici erant pauperes.

His cælum sperabat venari.

11. Modus: Christum ut saltem unum aliquem è pauperum tribu perpetuo convictum alant.

Obiit anno 1243. die 15. Octobris in Sverius 10. 5. è Slesio Laubichio; quæ si dies dominicos & festos demas, quartâ quavis & sextâ hebdomadis feriâ in ediam pane solo & aquâ toleravit; Hedwigis in pauperes libera- litas.

Luc. c. 14.

Chrysof. in cæcâ.

Chrysof. 10. 4.

in epist. ad Coloss. mibi pag. 1112.

11. Modus:

Christum

ut saltem

unum aliquem

è pauperum

tribu perpetuo

convictum

alant.

11. Modus:

Christum

ut saltem

unum aliquem

è pauperum

tribu perpetuo

convictum

alant.

11. Modus:

Christum

ut saltem

unum aliquem

è pauperum

tribu perpetuo

convictum

alant.

11. Modus:

Christum

ut saltem

unum aliquem

è pauperum

tribu perpetuo

convictum

alant.

11. Modus:

Christum

ut saltem

unum aliquem

è pauperum

tribu perpetuo

convictum

alant.

ciūm, ex equōrum setis asperitum erat, quod unâ solâ tunicâ, simplici que pallio tam estate quàm hieme tegebat. Remotis lecti plumis, asseri aut pavimento, vel marmoris quod corium vestiebat, indormiit. Delicatum censuit solum, si culcitram stramentitiam in morbo admisisset. Porro pauperibus tam effusè dedit, ut sibi vix ad tenuem victum vestitumque necessaria retinuerit. Tredecim mendicos tamquam Christum, & Apostolos quotidie aluit. Et quotiescumque iter faciendum, hos sibi comites adjunxit, horum primam in hospitii curam habuit, ipsa eis ad mensam ut famula ministravit. Aliis verò pauperibus separatam culinam certisque famulos assignavit. Non continuit se liberalissimus Deus, quin istud beneficiendi studium etiam extra cælum remuneraretur, non auro, sed sanandi & curandis dono, quod utrumque Hedwigis habuit. A nemine Deus liberalitate se vinci unquam passus est.

Illud in aliendis tredecim mendicis, velut Christo & duodecim discipulis pascendis Clemens VIII. Romanus Pontifex feliciter imitatus, qui hunc pauperum convivarum numerum alimentis quotidianis enutrit.

*Tomvil. in
vita ipsius
c. 84.
Ahor. c. 1.
v. 15.*

Ludovicus IX. Galliarum Rex ad immortalitatem religione & memoriâ consecratus, quotidie centum viginti pauperes mensâ regiâ refecit, quocumque terrarum abiisset. Quâ in re sanctissimus Rex numerum illum Domini gregis spectavit, in quem Spiritus sanctus die Pentecostes delapsus est. Et quamvis Ludovicus integerrimos mores hac sacrâ beneficientiâ mirè ornarit, in proborum tamen linguas neutiquam evasit. Sed ille propositi tenax respondere solitus est: Hos sumptus, putem, in egenos rectius, quàm in luxum contulero.

Amorem & misericordiam fratrem & forem non malè dixeris, quibus plurimum sit ingenii. Amor certe ingeniosissimus est, & mirus artifex, cum robustus est; nec ei abfinitis soror Misericordia, cui subinde parum est donare, nisi etiam pietatem ingeniosam adjungat dono.

Sic Ida fecit femina nobilissima, quæ maritum habuit Egbertum Comitem, qui in aula Caroli Magni Præfectus Prætorio fuit. Egberti conjux Ida compluribus ante obitum annis feretrum sibi parari iussit. Hoc quotidie bis omni esculentorum genere ad summum implevit, his etiam in pauperum usus exhauit: ita simul & animum suum memoriâ mortis erudit, & egenos largitione tam piâ plurimum adjuvit. Sic utique plures, quàm unum dumtaxat convictorem Christum aluit.

*Gregor. Turonens. l. 2.
Hist. Franc.
c. 24. mihi
pag. 241.
Baron. 10. 6.
pag. 314.*

Anno quadragesimo septuagesimo quinto, Sidonii Episcopi ævo Burgundiones dira fames invasit, & vulgus alimoniam destitutum huc illuc sparsit. Ecdicius vir Senatorii ordinis, Sidonii cognatus, ingens animi, fiducia divine opis rem magnam ausus est. Cum enim irroboraasset famis sævitia, mulos cum equis & plaustris ad oppida vicina misit, ut ad se pervenerent, quos adeo consecisset inopia. Ita maximus egenorum numerus Ecdicio advectus est. Ultra quatuor millia tam virorum quàm mulierum fuisse ajunt. Hos omnes Ecdicius toto annonæ tempore liberaliter nutrit, alioqui fame consumendos. Laxatâ iterum annonâ cum ubertas jam rediisset, singuli dispositis vecturis in suum locum sunt restituti. Ab horum discessu vox cælo lapsa hunc pauperum parentem sic compellabat: *Ecdici, Ecdici, quia fecisti rem hanc, tibi & posteris tuis non deerit panis in sempiternum; sed quod obediens verbis meis, & famem meam refectione pauperum satiaveris.*

Divina hæc promissio plus continet thesauri quàm litteræ signis centum confignata, quæ mille auri miliones pollicentur. Neque verò in famem tantum Ecdicius fortissimè pugnavit elemosynis, sed & ma-

gnam Gothorum multitudinem, decem tantummodo viris stipatus in fugam egit. Nimirum & animo & corpori vires suppeditat Misericordia, quæ Deum ipsum audeat vincere. Vt hanc habeas in matrem, Christum ale convictorem. Modestissimus est convictor iste, simulque gratissimus, qui regnum in sui convictus pretium perfoluet.

§. III.

Docedimus erogandi modus, Christo aliquid omni mensâ sepone. Et en hac in re magistros, qui te hoc doceant. Familia nobilis est, quæ omni prandio & cœnâ, inponit mensâ lancem vacuum; in hanc ex omnibus pane ferulis aliquid reponitur. Ita è diversis patinis sine omni accumbentium detrimento ferulum optimum conficitur. Hoc autem, prout patrifamilias videtur, jam ad istum, illumve pauperem, modo ad hunc, aliumve ægrotum mittitur. Ingeniosa est, ut diximus, Misericordia, & novorum assidue thesaurorum inventrix.

Alia familia lac omne, quod die sabbathi à pecore toto excipitur, in pauperum usus effundit.

In cœnobio quodam prisca consuetudinis est, in triclinio diebus triginta continuis vacuum defuncti locum catenus honorare, ut quidquid cibi potuque appositum fuisset vivo, id omne apponatur mortuo. Quia verò mortui parè comedunt, illa omnia mensâ illata in pauperum casas abeunt. Inventiones non solum pulchra, sed & fructuosæ. Hoc profusè est. In bono oculo ad inventionem facere manuum suarum. His inventionibus misericordè delectatur Deus, quod ipse jam olim fallus: *Ego Dominus, inquit, scrutans cor & probans renes, qui dono unicuique juxta viam suam, & juxta fructum ad inventionem suarum.*

Iustus Lipsius ab eruditione ac scriptis Orbi notus, hoc unicum sibi minerval postulans: *Tu quidem Lector, inquit, si quid adjutum te hac industria nostrâ senties, gratiam memorique te præbeas habemus, ut duobus verbis ad antiphrasem: LIPSIVS INVENIT. Hoc enim cum Thalete à te non ineptè peto, qui Mandrayum Priensem cum nova quadam ac subitilia de cælo ac sole docuisset, esserente illi mercedem quam & quantum vellet: Hoc pro omni mercede esto, inquit, ut quoties apud alios ea proferes. Thaletem autorem invenisse non celes.*

Si tanti est aliquid invenisse præclarè, quin exerimus hinc ingenium, & nova largitionis artificia excogitamus, aut certè usurpamus excogitata. Hic inventoribus, aut eorum imitatoribus immortale præmium est.

Sed obducas forsân: Marfupiolum meum inventionibus dandi non eget, sed accipiendi: Quæ annus porrigit, annuam alimoniam ægerimè sufficiunt. Sufficiet equidem, mi homo, si tua annua tibi aliquid non recusarint detrahi. Nova hæc, inquit, & inaudita philosophia est, rem augere detrahendo. Quod enim floteni decem non impetrant, quâ tandem ratione id impetrabunt novem? Quæ sui deminutione crescunt? Imò verò plurima. Naturam intueamur. Sanguis incisa venâ vel cucurbitulis admotis subducitur, non alio reverâ fine, quàm ut detraçtio sanguinis sit incrementum valetudinis, & ipsiusmet sanguinis hoc modo purgandi. Ita strues lignorum nimium densa, immisistum ignem suffocat. Subtrahuntur aliquot ligna, & ignis mox affurgit & invalescit. Ita cibum corpori dandum imminuitur, & nutritionem acuumus ac promovemus. Et plerumque quò plus detrahimus escæ, plus adjicimus vitæ. In rebus animi hoc longè apertissimum est: honoribus respuendis honores allequimur, vitandis voluptatibus voluptates æterna obtinemus; quò plura nobis ipsi negamus, plura & majora comparamus. Eadem in elemosynis est

est ratio. Subtrahe marfupio, & plurimum appo- nes, da & dabitur tibi.

Et quemadmodum supra diximus, suas Christo decimas non negandas, ita nunc asserimus suas Deo primitias offerendas. Non hic aliam à priori, aut novam largitionem præcipimus, sed alium finem, novam Intentionem. Consultissimum est, ut quotiescumque cibum fumimus, hinc Christo esurienti aliquid seponamus: ita quotiescumque aliquid pecuniæ recipimus, primitias inde Deo demamus. Hæc de summa decessio summam auget. Sunt, qui simul florenos quinquaginta, qui centum, qui ducentos, qui plures accipiant. Hic suam quisque conscientiam interroget, quid hinc Deo primitiarum loco confecro? Est qui fateri debeat: Nulli mihi sunt liberi, nec hæredes alii, quam in funere meo risuri, quid igitur do pauperi Christo amicorum meorum intimo, quas Deo primitias dico? Heu quoties pecuniæ nostræ parcimus & animæ gravissimè nocemus? Egrotare malumus, quam argenteum illum sanguinem emittere. Imò, quæ nostra infania est, non raro perire malumus, quam argenti venam violare. O fatuos, quibus aurum charius est quam cælum!

S. IV.

Narrat Ioannes Moschus fuisse consuetudinis in cenobio Scopuli, ut sub finem verni jejunii pridie Parasceves confluentibus undequaque pauperibus largiores darentur eleemosynæ, ita quidem, ut illorum singuli tam mellis quam tritici sextarium dimidium, integrum vini, & benedictiones tredecim acciperent. Eo autem anno, quo tritici sterilitis proventus fuit, monasterii seniores Patres Abbatem submonentes: Pater Reverende, ajebant, cum triticum tam malignè proveniret, hoc anno priscam consuetudinem sequi plus quam difficillimum erit; ipsa reclamant tritici sterilitas, tantisper patientiam mendicis suadeamus. Quibus Abbas; Obsecro, mei filii, ait, benedictionem patris nostri Theodosii ne tollamus. Præceptum senis est; non expedit nobis illud transgredi: Filiorum curam non abiciet pater. At illi suo iudicio stantes: Non suppetit nobis, inquiunt, quod demus: omni tritico domum nostram spoliatus nemo suaserit. In mœrorem dejectus Abbas: Ite, inquit, & quod vultis, facite; ego extra culpam ero. Ita negatum est egenis triticum die cœnæ Dominicæ dandum. Paullò post præfectus annonæ horreum ingressus triticum omne in germen herbamque effusum reperit. Quapropter nulli amplius usui futurum in mare abijciendum fuit. Hic Abbas occasione tam commodâ exorsus dicere ad suos: Nunc, inquit, fratres mei, inobedientiæ laboris merite, Iure merito hanc tritici iacturam facimus, quia monita patris nostri Theodosii negleximus. Quingentis modis turbæ pauperum satisfacere licuisset, nunc factuè providi & stolidè parci, ferè quinque modiorum millia perdidimus. Quid lucrati sumus filii? Quantum nobis ipsi nocuimus hac tam importunâ parsimonia? Cemimum profectò malum incurrimus. Primum quidem, quia spem nostram non in Deo nostro, sed in horreo nostro positam habuimus. Alterum, quia parentis nostri iussu pereunte obsequio contemptissimus. Igitur vel ex hoc discamus à Deo rerum omnium moderatore disponi providentissimè universa. Et quomodo suos famulos non nutriet, qui aviculas, qui vermiculos, qui minimas pascit bestias? Deus omnium & singulorum gerit curam, eorum maximè, qui curam gerunt suorum pauperum. Eterno res documento sit, turpissimum prodigentiæ genus esse, tam malè providam in eleemosynis parsimoniâ.

Ita omnino res sese habent, & quotidiana id testatur experientia, nil Christo pauperi gratis dari. Ille

A sapientissimè parcus est, qui opportunè in inopes effusus est. In eam rem narrat verus Heisterbacensis scriptor in agro Trevirensi Meinfeld cœnobii esse, quod Lacus appellatur. Divertit eò vir peregrinus è Saxoniâ, benignè ac lautè habitus, hospitium suum gratis amplissimis inquit venerari. Non multò post vir quidam opulētus in Saxoniâ, huic, quem diximus, homini peregrino familiarissimus egrotare cœpit. Sub finem vitæ testamentarias tabellas compositurus illum ipsum interrogavit: Quid censeret, quo loco pecuniarum partem optimè locaret; cupere se piis largitionibus, dum viveret, divinam gratiam emereri. Huic alter: Mi amicorum optime, inquit, non procul Colonia cœnobium est viris religionis habitatum, ab hospitalitate singulariter commendandum. Expertus hæc dico. Eleemosynas tuas vix loco meliore collocaveris. Placuit consilium moribundo Saxoni, & argenti marcas quadraginta illi monasterio legavit. Ea pecunia mox per servum Coloniam missa. Sed quia bellum, quod inter Othonem & Philippum Reges exarserat, vias intutas fecit, servus relicta Colonia pecuniâ ad Lacum pedes properavit, & Abbati rem ex ordine percensuit. Missus igitur monasterii procurator legatum illud tutâ si- de recepit. Tanti fuit vel unicum peregrinum hominem hospitalius accepisse. Per tales cuniculos Christus collata in se beneficia reponit, Date & dabitur vobis. Ob hoc, inquit Chrysologus, ad te venit tuus dator in paupere, ut eum non dubites accepta reddere, qui tibi gratis dedit habere quod dares. Præclare dixit Basilii: Dediti esurienti, tibi consulisti: quod enim dedisti, cum auctario revertetur. Eruditè Clemens Alexandrinus eleemosynam pile ludo comparat, in quo eadem pile, quæ ad alterius manum datatim mittitur, viam relegens ad dexteram prioris redit. Quod & Ambrosius confirmans: Beneficium largientis, inquit, præbenti magis permanet quam suscipienti. Ergo, quod hic duodecimo loco monimus, Christo aliquid omni mens seponere.

CAPVT V.

Eleemosynas è propriis facultatibus, & intentione optimâ dandas: non egeni meritum, sed miseriam spectandam.

In urbibus non infrequens est, ut homines depauperati ad largiorem colligendam stipem paupertatis sue causas è loco superiori per Ecclesiasten pronè negari cupiant. Aut enim à Turcis aliive barbaris capti sunt, & lytrum quaerunt; aut rebus suis omnibus per incendium haustis, collationem in ædificium petunt; aut certè naufragio vix vitam subduxerunt, jamque omnibus amissis subsidium adversus maris iras implorant.

Est quidam in orbe pauperissimus homo, quem non una solum ex illis cladibus sed omnes deiecerunt. Et captivus, & incendis afflictus, & naufragus est. Hic mortalium omnium pauperissimus est Christus Iesus patris æterni unigena, qui post orbem conditum anno quinquies millesimo centesimo nonagesimo nono, mendici habitum, mortalitatis saccum induit, & sese in cunis gramineis aspectabilem nobis objicit, stipem petiturus. Triplicem audite causam, 1. Captivus est, manibus pedibusque vincis. Ipsa mater eum ligavit; involvit eum pannis; in stabuli ergastulo est; negarum ei prodire foras. 2. Domus illi, hortusque perit amoenissimus. Orbis principio paradysum condidit. Sed heu totus interit velut incendio consumptus, & redactus in cinerem. In signum incendii Deus collocavit ante paradysum voluptatis Cherubim, & flammæum gladium atque versatilem. 3. Naufragus est, nam sicut vates Hebraus

Cesar. l. 4.
mirac. c. 71.

Quinque
Eh l. ppi. u.
gam arg. ii
marc. sa
caunt. ergo
40. marca
sunt 200.
Philippi,
sua 276.
sterens. 10.
bas.

Luc. c. 6.
v. 38.
Chrysol. bo.
27. ante si-
nem.
Basil. ho. 6.
in divites
avaros.
Clem. l. 1.
p. 422.
Amor. ser.
81.

Ita Cesar
Baronius
numerat.
Christus
triplici de
causâ se
nobis af-
fectabile
p. 1.
p. 2.
Luc. c. 2.
v. 7.
Gen. c. 3.
v. 11.

braus Ionas in mare abjectus est, ita hic in dorum pelagus præcipitatus est; balæna ingens, cætus horribilis, mors cum glutit, sed quæ hanc prædam nequit cõcoquere, revomuit. Ita Dei filius in orbem pauper, ita captivus, ita naufragus, ita ad stabuli fordes damnatus: ad extremam paupertatem devolutus ad nos venit mendiculi formâ liberalitatem nostram exploraturus ipse prægens. Quin igitur utrâque manu huic mendico damus, quin nostra omnia, nosque ipsos vendimus, ut huic pauperum pauperimo subveniamus. Ecquis modus est, inquis, quo demus huic regi sed mendicanti? Duodecim assignavi modos, quibus Christiana largitas alieni inopiæ medeatur. Addo tres alios: Da de tuo: Egeni miseriam non meritum spectat: Da intentione optimâ. Nunc porro triplicem hunc modum explico.

Tres alii modi alieni inopiæ mendicandi.

§. I.

13. Modus. Da de tuo.

Eccli. c. 34. v. 21. & 24. Prov. c. 15. v. 8.

Decimum tertius largiendi modus est: Da de tuo: Hoc Deus semper præcepit singularissimè, nolle se sacrificium de prædâ, sanore, rapinis, bonis improbè partis. Siracides clamat: *Inmolantis ex iniquo, oblatio est maculata.* Nam qui offert sacrificium ex substantiâ pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. *Hosie impiorum,* inquit Salomon, *abominabiles,* quia offeruntur ex scelere. Exuviis divo Petro detractis, induvias divo Paulo præstare non licet. Thus sublatum furto foetorem redolet in cælo: sic eleemofynæ, quas bona iniquè parta subministrant, foetent, & magis iram Dei provocant. Si quid das, de tuo da.

14. Anno quingentesimo quadagesimo septimo Gothorum Rex Totilas Romam occupavit, & spoliavit. Interim orandi gratiâ divi Petri Basilicam est ingressus. Papæ! quàm malè conveniunt preces fundere, & spolia diripere. Constat eo tempore Romanâ plebè ad quingentos solum homines in urbe remansisse, ceteris peste aut fame mortuis, aut certè alio quaquaeverhis dilapsis. Primores viri feminæque ostium obierunt, ut aliquid panis aut cibi emendicarent. An forsitan castigatricem Domini manum irritarunt immiseri cordiâ, aut vitii illi affinitibus? *Inmolantis ex iniquo, oblatio est maculata.*

Eccli. c. 3. v. 21. Chryf. 10. 3. hom. 80. in Ioan. mibi pag. 325. & 10. 5. hom. 33. ad pop. mibi pag. 228.

Chryostomus sic falsè urget: *Christus dixit: Date eleemofynam, non avaritiam: que ex alieno datur, eleemofyna non est, quamvis egentibus impendatur.* Eleemofyna est, que omni caret iniquitate: hæc omnia munda facit: aliena rapiens non est profecto misericors, licet infinita largiatur. Nam alios vulnerat, & quos non vulneravit, sanat; cum potius illos non vulnerare, aut prius debuisset sanare. Humanus enim est, qui qui vulnerat pios & curat, sed qui ab aliis vulneratos sanat. Sic eadem misericordie mensurâ non potest avaritiæ malum curari. Quod si vel obolum rapueris, & talentum reddas, vix ita quoque resarcis.

Surius in vitâ S. Gallici c. 8. Baro. 10. 9. ad annum 747. nu. 7. Verba Bavon. sum: pauperculus quidâ iuxta regiam possessione, que Romam versus dicitur, commanens, &c.

Divorion notus panegyristes miraculum instituto aptum commemorat hunc in modum: Fuit pauperculus nec ultimæ pietatis homo, qui unicè cupiebat beato Gallo aliquid donarii, vicem anathematis deferre. Verum res angusta domi negabat libationis pretium. Ergo aliquid ausus, homini opulento alveare cerâ & melle stipatum religioso, ut putabat, furto subduxit. Nec enim necesse esse censuit, sublegere quidpiam tam abundantem, præsertim quod transiret ad sacra. Ita ceram domi liquatam ad beati Galli ædem attulit. Cum jam in templo ageret donarium oblaturus, deprehendit ceram in saxum obriguissè. Eâ re territus, socio id dixit; qui hominem ad poenitentiam animavit, monuitque, ne deinceps in cælestes liberalis esse vellet ex alieno. Vbi hoc ædis custodibus innotuit, fama miraculi emanavit.

Greg. Turro de Gloriâ Confess. c.

Huic firmando non absimile Gregorius Turonensis commemorans, narrationem his omnino verbis or-

Aditur: Sic & in portu maris gestum fuisse multorum confirmat relatio. Vir grandis natu, sed pauper, navigium onustum, quod etiamnum in littore hærebat, adiens, eleemofynas a navis tribere institit. Ex eâ turbâ protervior usus, cum virum mendicantem audiret, exandescens: Abi, ait, abi silicernium; nos hic præter saxa nihil vehimus. Cui senex placidè: Velit Deus, inquit, ut quod dixisti, verum sit; saxa vehite. Eventum habuere verba. Mox enim quidquid in navibus esculenti fuit, in saxum mutavit. Ego, ipse, ait Gregorius, ex iis & dactylos vidi, & olivas asperxi marmore duriores. Cum enim omnia in lapidis duritiem abiissent, colorem tamè & formam pristinam retinuerunt. Nauclerus ubi panem saxum sibi molendum, ceteraque omnia in saxum celerrimâ metamorphosi commutata vidit, immittis dicti poenitentia faucibus, senem vestigare cepit, quem nusquam reperit. Miraculi fama civitates plurimas pervolavit: sed & panes, fructus, carnes, aliique cibi saxei, & omnis illa esculenta merx, quæ in lapides induruit, monumentis hæc variè distributa est, ut eo exemplo discerent præparci, mitius & liberalius agere cum pauperibus. Hæc quid juvas, ait Turonensis Antistes, quid agis impudens avaritia? fecisti hominem pauperem, qui non porrigendo pauperi putavit se fieri posse ditiozem.

BDa pauperi, sed da e tuo; quidquid furtivum, quidquid dolo, vi, malâ fide partum est, ad eleemofynas inconveniens, immundum est, placere non potest. Annis superioribus, dum Bellona Bohemiam, Austriam, Capellatium exercuit, in totam deinde Germaniam sese effudit, scilicet ab anno vigesimo ad hunc trigentesimum septimum. Deus bone! quàm multi & varii, quàm mirabiles & intricati fuerunt quæstus in cuden-dis, in erogandis, in recipiendis, in commodandis & permutandis pecuniis? Et adhuc sub iudice lis est, qui adeo religiosâ & innoxia manu rem nummariam tractavit, ut iure dixerit: Quis arguet me de peccato? Labyrinthus hic fuit, in quo etiamnum circumagimur errando. Qui suæ salutis seridè cupit consultum, ad paucula hæc animum advertat.

Primum est: In seipsum quilibet descendat, & suam conscientiam laterculâ rimetur, eamque solenter interroget, num illis præteritis annis optimâ fide pecuniam sibi redegerit? si nullâ mali, nec levis quidem suspicio deprehendatur; bono animo sit, graves morbos argentanginam & phylargyriam evaninus. Quod si conscientia eo modo interrogata trepidet, & vel silentio se ream fateatur, non acquiescat iste, dum plenam conscientia tranquillitatem restituerit.

Alterum est: Quod fide bonâ quis egerit, indicii loco habendum, si viros eruditos & conscientia suæ arbitrio interrogant, idque sincerè ac nihil celando; nam unica quandoque vocula vel exceptiuncula negotium totum convertit & variat. Qui conscientia suæ iudicem secutus est, sed errantem, non erravit sequendo. Ad politicum tamen tribunal potest puniri licet innocens in tribunali divino.

Tertium est: Quod aliquis fide malâ egerit, sat signi est, si nummariam tractationem nec ipse satis examinavit, nec alios super eâ re interrogavit, aut explicandum aliquid subtriverit, aut aliorum iudicio stare recusavit; hic certè deliquit, tametsi forsân pecuniaria commutatio non iniqua fuerit.

Ita singularis acceptum & expensum accuratius scrutetur, qui eleemofynas de suo largiri cupit: *Spiritus enim omnia scrutatur.* Hoc Hierusalem scrutari est in lucernis. Si quid malè partorum fuerit reperi-tum, reddatur, cui ademptum est. Huic ipsi, ais, non potest reddi Egenis igitur, non ut beneficium, sed ut debitum restitatur. Eleemofynæ non admittunt nisi puram

108. f. 10. m. 10. p. 330.

Dolo, vi, malâ fide partum est, ad eleemofynas inconveniens, immundum est, placere non potest. Annis superioribus, dum Bellona Bohemiam, Austriam, Capellatium exercuit, in totam deinde Germaniam sese effudit, scilicet ab anno vigesimo ad hunc trigentesimum septimum.

Animab- veriones tres pro conscientia fecerunt.

1. Cor. 13. v. 10. Sapientia v. 22.

porum

partum & sceleris expers argentum. Honora Dominum de tua substantiâ, da de tuo. Ex in iustis acquisitâ per factum vel rapinam, non potest fieri eleemofyna, sed restitutio fieri debet.

§. II.

DECI-MUS quartus per stipem bene merendi modus: Egeni miseriam, non meritum spectat. Chryso-stomus admodum indignè ferens, tam strictam à pauperibus rationè exigi: Vos, inquit, in adultam noctem bibitis, dein pleno ventre plumis sepâti in multam lucem fertis, dum dulcissimus etiam somnus amarefcit; sic dies alter prior non dissimilis sumit exordia. Vbi autem mediculus frigore ac fame pene enectus propeferit, vitæ diarium ab eo exigitis. Chryso-stomi verba sunt: Tempus est, misericordie, non discussio-nis scrupulose. Nutriti ac vestiri vult pauper? Efficiamur misericordes, non quomodocumque, sed ut Pater noster caelestis, qui & improbi-simos nutrit & vestit omnes. Ergo non meritum, sed miseriam egeni spectat. Hoc Christus propofitis præmiis commendans: Qui recipit pro-phetam, inquit, in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet: & qui recipit iustum, in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Et qui cumque potum dederit uni ex minimis istis, calicem aque frigide, tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Ita qui pauperi dederit, in nomine pauperis, non desituetur præmio: Hic expedita causa est. Nisi cõstet, quod rarissimum est, hominem egentem stipe fieri pejorem; tunc solum contrahenda est manus. Quod si è duobus non utriusque possit dari, dandum est digniori. Sin autem facultates non abnuant, Servatoris iussu, omni petenti te tribue. Aliud est enim dona, aliud stipem dividerè. Aristoteli quidâ, Laertio teste, opprobavit, quod homini malo dedisset. Cui mox philosophus: Non mores, inquit, sed hominem commiseratus sum. Vir bonus etiam improbis in necessitate cõstitutus succurrit. Debetur hoc officium non promeritis, sed naturæ. Prætereâ bonus fieri potest, qui malus est. Chryso-stomus, quem dixi, hoc frequentissime inculcans: Non moribus demus, inquit, sed homini. Mendicus unicum habet patrocinium, quod eget, quodque in necessitate cõstitutus est; ne quid ab illo profules amplius. Sed etiam si fuerit omnium improbi-simus, & egerit necessario victu, sedemus illius famem. Ita Christus præcepit. Porro est in necessitate cõstitutorum homo misericors. Porro autem omnes, qui in naufragium inciderint, excipit liberatque, sive mali fuerint, sive boni. Tu proinde si videris hominem, qui in egestatis naufragium inciderit, ne iudica, ne vitæ gesta examina, sed medere miserie. Aliud est iudex, aliud eleemofynæ largitor. Ideo vocatur eleemofynâ, quod eam & indignis damus. Ne scruteris igitur curiosè pauperum vitam atque negotia. Nam extremè illud insolentia est, pro uno panè totam hominis miseri vitam curiosè inquirere. Nam etiam si homicidâ, si latro, aut aliud huiusmodi fuerit, an non videtur tibi vel panè, vel modico argento dignus? & tamen Dominus tuus illi solem suum producit. Obsecro igitur ego vos, omnia in simplicitate faciamus. Esto enim, qui ad nos addedit, sit im-pstor: non tamen iustus est hæc curiosè scrutari.

Hæc Gregorius Nazianzenus suo etiam calculo probans: Multo satius est, inquit, ob eos, qui digni sunt, indignis quoque largiri, quam dum metuisimus, ne de indignis bene mereamur, dignos etiam beneficio fraudare.

§. III.

AD hunc decimum qua tum largiendi modum pertinet. Ultrò dare non petentibus, & egestati occurrere. Beatus, qui intelligit super egenum, non qui petenti solum tribuit, sed qui petiturum etiam prævertit. Augustinus acriter ad istud impellens: Non est, inquit, perfecta misericordia, quæ precibus extorquetur. Festina, o pietas & occurre; ne tibi vendices, quod Domino debetur.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Quam multa variæque nobis proveniunt in hortis, in vineis, in agris, quot herbæ, quot fructus, quantum vini, quantumque tritici nobis non rogantibus, sæpe nec quidem cogitantibus succrescit. Christus Dominus modò quatuor, modò quinque millibus hominum certè non petentibus convivium lautum instruxit. Crescit dum impenditur victus.

Adrianus II. gente & domo Romanus, nondum tiam primâ decoratus Sergio Pontifici familiaris, cum ab eo monetas grandiores quadraginta dono accepisset, domum rediens eas ceconomò dedit, in peregrinorum ac pauperum turbam erogandas. Economus tantæ multitudinis affluxum cernens, hoc unum cogitatione versabat: Quid hæc inter tantos? Ita suo domino pecuniam retulit, negans eam tam ingenti, tamque avidæ multitudini ullo modo suffecturam. Hic Adrianus receptâ pecuniâ ipsemet ad infirmam plebem descendens spe in Deum erectissimâ, mendicorum singulis monetâ ternas tribuit, totidem rei familiaris servatis, ceconomò ad rei miraculum obstupescite & attonito. Cui Adrianus: Num tandem vides, inquit, quàm dives & liberalis sit Dominus, cum aliena indigentia liberalius est iuvandâ?

Hæc Adriani animosa largitas incredibiliter viri pretium apud omnes adeo auxit, ut cum de Pontifice creando ageretur, certatim omnes unicum Adrianum poscerent, quem etiam reluctantem in illud solium evexerunt. Epiphonemâ hic apponens Augustinus: Magnum, inquit, est opus eleemofynæ, fratres, ut homo faciat, quod facit Deus. Hac quidem, ratione Dei verè vicarius.

Richardus Cicestrensis Præsul, inopes ad accipiendum invitabat, sicut institor emptores solet accersere: Venite, à me emite; probas merces & pretio levi dabo. Interrogatus Richardus, cur ultrò accurrentes insuper advocaret, & stipem non petentibus obtruderet, respondit: Cardo emitur quod precibus omittitur. Miseras egenorum, non promerita spectabat. Quis non exclamet hic illud Claudiani:

Nil negat, & sese vel non poscentibus offert. Hic idem Antistes ob eleemofynas largius impensas à fratre suaviter correptus est, adjectâ causâ, proventus annuus tantæ pauperum multitudini non responsuros. Cui Richardus: Num rectè rationi consentaneum videtur, inquit, ut hos argenteis atque aureis cernemus, & Christus in suis crucietur fame? Hac dandi benevolentia consecutus est, ut panis unicus faultâ illius precatone auctus tria millia pauperum saturaverit; ex eodem tamen fragmentorum tantum superfluit, quo centum alii reficerentur. Arcana hæc incrementa sæpils in diversis rebus visa, quibus Richardus benedixerat.

Ejusdem nominis Britannia Rex Richardus, adeo pulchrum ac regium censuit prævenire preces, ut cum die quadam conviviali duos nobilissimos aulicorum attentius colloquentes cerneret, & unâ observaret, quàm ii curiosè simul & amicè abacum argento laborantem respicerent, familiariter accesserit & quæsierit, quod colloqui miscerent. Ad quæ illorum alter candidè: Rex Serenissime, aiebat, utriusque voto tum demum abundè satisfacendum dicebamus, si gemina illa nobilissima carchesia in Ades nostras immigrarent. Rex blandè subridens: Ne vobis, inquit, minus favere videar, en vasa hæc vestra sunt. Multo suavissimum est beneficium, quod præces antevertit.

Non ignarus ejus rei magnus Abraham, peregrinis etiam occurrens & humanissimè ad se invitans. Hanc inquiebat, maximam interpretabor gratiam, si domini mei dignentur ad servum suum divertere. Dolorem mihi magnum inureret, transiri me. Ergo asseram pauxillum aque & laventur pedes vestri, & requiescite sub arbore. Ponamque buccellam panis, & confortetur cor vestrum, postea transibitis: idcirco enim

Platina id viis Pontificis in Adriano II. Domini-cus Tépella pag 221. Fuit Adrianus II Pontif. centesimus octavus anno 867. a Denariis vocat Platina, ita Julius.

Sarius tom. 2. in ejus vita.

Genes. c. 18. v. 3. & sequ.

enim declinasti ad seruum vestrum. Mox Abraham id obsequii non aliis imperans, sed ipsemet ad armentum excurrens, quod optimum & carissimum videbatur, arripuit, & coquendum tulit; in promptu lac & butyrum fuit. Hanc promulsi alii & alii missi secuti sunt: mensa Abraham ipse ministravit. Heu quam longè aliud carmen nos canimus; notæ sunt voces nostræ: *Quis diabolos mendicos iterum auerit? ut omne pessimo aduenerit: quis omnibus satisfaciat? quis videntes impleat?*

O sibilantes colubri, non ita canebat Abraham; beneficia contulit gratuita, preces prævenit. Deus ipse non tantum gemitus, obsecrationes, lacrymas, sed etiam desideria longè præcurrentia, benignissimo assensu excipit. *Desiderium pauperum exaudivit Dominus, canit Plaltes, preparationem cordis eorum audivit auris tua.* Dum orare moluntur & parant, jam exauditi sunt: ipsa Deo indigentia pro voto est. Imitemur, & precantium verecundiam antecocupemus.

Non tulit gratis, qui cum rogasset, accepit; Sed beneficium dedit, qui roganti dedit.

Ergo egenorum inopiam spectemus, non promerita; hominibus deus, non moribus; vicariam dispensatoris operam Deo navemus.

§. IV.

Decimus quintus Christianæ largitionis modus est: *Da mente seu intentione optimâ, alioquin & panem, & pecuniam, & promeritum perdis.* Eleemosynas sine omni pompâ largiendas jam supra demonstratum est. Hic sacrè illud opportunissimè instillet: *Amia nefciri. Imò & læva manus tua, nesciat, quid agat dextera tua. Cave videri velis: satis est, si videat Deus. Tu ipse nescias, si fieri possit, quantum elargiaris, modo Deus sciat: Ego Dominus, inquit, scrutans cor, & probans renes, qui do unicuique juxta viam suam, & juxta fructum adinventionum suarum.* Non tam donum quam donantis animum attendit Deus. Intentio prava minusve recta vel aureos montes in eleemosynas particulatim sectos corrumpit. Quocirca stipe daturus hoc unicum saltem animo versa: *Domine I E S V, hoc propter te dabo. Sed expedit reverè pluribus & non nihil distinctis affectibus mentem in Deum erigere, hoc ritu:*

Memoria beneficiorum.

1. O mi Deus, hoc pauperi tanquam tibi deo, propter innumera mihi à te præstita beneficia.

Bonum obtinendum.

2. Domine I E S V, ut patientiæ virtutem adipiscar, hac stipe pauperes juvabo.

Malum avertendum.

3. O fons pietatis, ut ego hanc tentationem vincam, afflictionem illam superem, ex iis, quæ mihi didisti, hoc ego pauperibus impendam.

Imitatio Patris.

O pelagus bonorum, qui voluisti nos esse misericordes, sicut cælestis Pater misericors est, nunc ego misericordiam tam re quam animo egenis adhibebo.

Observatio legis.

5. I E S V præceptor, qui iussisti nos eleemosynis egenitatem alienam sublevare, tuis ego iussibus jam satisfacere conabor.

Spes præmii.

6. O beatorum speculum, qui thesauros in cælo non minuendos, qui beatam & immortalem vitam misericordibus promisisti, ut tuis me promissis dignum efficiam, hanc pauperibus gratiam præstabo.

Amor Dei.

7. O mi amantissime Deus, etsi ego nec majores opes, nec atctiorem gratiam, nec copiosius præmium sperarem, nihilominus, quia te amo, has eleemosynas amore tui præbebo.

Omnes hi fines, seu intentiones bonæ, omnès sancte sunt, ultima tamen omnium optima & sanctissima est. Nec ullum potest esse dubium, quin is, qui nihil quærit præmii, sed solo Dei amore ad rectè agendum impellitur, præ omnibus sit habiturus amplissimum. Nemo gratis Deo servit, nemo. A nemine autem gratias Deo præstatur obsequium, quàm ab eo, qui intentione rectissimâ se totum suâque omnia, quæcum quidem potest, divinis honoribus impendit. Magis donantis animum, quàm donum Deus respicit. Intentionem præcipuè divinus oculus arbitrat. Ideo non solum attende, quid eleemosynarum tribuas, quàm quid, in iis tribuendis intendas. Lucrum & fenus largitionis tuæ à tuâ intentione pendet. *Nec enim satis est, inquit Ambrosius, benefacere, nisi id ex bono fonte, id est, ex bonâ voluptate oriatur.* Quod confirmans Augustinus: *Dare eleemosynas, inquit, & ecce omnia munda sunt vobis. Unde autem procedit eleemosyna? De corde. Si enim manum porrigas, nec in corde miseraris, nihil fecisti. Si autem in corde miseraris, etiâsi non habeas quod porrigas manu, acceptat Deus eleemosynam.* Intentio gratas aut ingratas reddit eleemosynas. *Da igitur intentione quam potes optimâ.*

CAPVT VI.

Ioannes Alexandrinus Pontifex nobilissimus in dandis Eleemosynis exemplar; pauperum pater.

MELLIERI Bernardi scriptum est: *Castitas in juvenute, parcitas in ubertate, largitas in paupertate, martyrium est sine sanguine.* Istorum trium mixtura in homine uno rara est. Verùm si deserta terrâ pervolemus ad cælum, plurimos in illâ beatorum domo reperiemus, qui olim elegantissimam hanc mixturam in se ipsis spectandam orbi proposuerunt. Ex illis unicum huc sisto, Ioannem Alexandrinum Patriarcham, qui juvenis castissimus, qui sibi sed soli parcissimus, qui in pauperes subinde etiam in paupertate largissimus.

Hic vir, hic est, sibi quem desponsum sapius audit Misericordia, vir omni modo misericordissimus. Res gestas ipsius scripsit Leontius Neapoleos Cyprorum Episcopus. Nos ea hic excerpemus, quæ potissimum ad eleemosynas spectant. Ut autem id ordine faciamus, ad duodecim gemmas dicenda referemus.

Ioannes Apocalypiticus cælestem patriam stylo complexus: *Fundamenta, inquit, muri civitatis omni lapide pretioso ornata. Fundamentum primum, jaspis; secundum, saphirus; tertium, calcedonius; quartum, smaragdus; quintum, sardonius; sextum, sardius; septimum, chrysolitus; octavum, beryllus; nonum, topazius; decimum, chrysoprasus; undecimum, hyacinthus; duodecimum, amethystus.* De misericordiâ pariter licebit dicere: *Fundamenta misericordiæ, ta eleemosynarum duodecim lapides pretiosi. Ad singulos unum aliquid synaxarè rebus gestis Ioannis Alexandrini explicabimus.*

§. I.

Primus lapis pretiosus, seu, gemma prima Iaspis, quo Liberalitas incredibilis Alexandrini hujus Præcedit

p. 17.

p. 17.

Da mente seu intentione optimâ

Hier. c. 17. v. 10.

Affectus quibus mentem in Deum erigere debet hoc ritu: stipe daturus.

Aut aliam quam unquam.

Ambrosius Offic. c. 38. Aug. in ps. 125. inquit. michi pag. 350.

Apoc. c. 41. v. 19.

Fundamenta

Ioannes Alexandrinus ab Eleemosynâ vocatus: Iulius consideranda proponitur. Ioannes ab eleemosynâ nomen Eleemosynarii sortitus, quotidie plures quàm septem millia & quingentos pauperum aluit. Quâvis hebdomade bis terve ad ægros revisit, duplici nomine misericors, qui & egenis & ægrotis le totum impendit. Ne autem hominibus plebeis, aut dandæ stiipi vel minima subtraheretur, severe vetuit, à suis famulis quidquam muneris accipi. Quonia ignis, ajebat; domos accipientium munera consumet. Ex tunc, ait Leontius, per gratiam Dei abundaverunt domus eorum, adeo ut quidam salarii sui augmentum ultro respuerent. Dic quibus, in terris sunt alæ illæ aut curiæ, quæ se muneribus capi, quæ pretio se deliniri & corrupti non sinant?

*Res rara in terris nigroque similis a cygno,
— alboque similis a corvo.*

Non solum has munerum corruptelas sustulit Ioannes, sed & modum reperit, quo singulis hebdomadibus adiri posset ab omnibus, ne vel pauperimus aures & opem antistitis sibi defuisse conquereretur. Hinc quadam die, cum ex more se publico commississet, & horis aliquot perdidisset, si quis afflictorum supplicas imploraret, ubi nemo quidquam petiit, mœstus & humentibus oculis recessit. Mœroris causam à Sophronio interrogatus respondit: *Hodiernam diem perdi, quia, qui beneficium peteret neminem habuit.*

Altera gemma, Sapphirus. *Fiducia summa* hic designatur. Dicere solebat Ioannes: Si ex omnibus orbis partibus in unam hanc urbem Alexandrinam omne hominum genus conflueret, divinæ providentiæ ac largitatis thesauros non exhaurirent. Superflerit semper quod aliis atque aliis impenderemus. Non igitur multitudo pauperum largitiones doctas faciat adstridiores. Non deerit unquam quod demus, modò demus liberaliter. Cumque famuli querebantur, ad publicas rogationes venire etiam homines non decen ter solum, sed & eleganter vestitos; Ioannes cetera mitissimus, ad has querelas objurgans ac atroci oculo, & voce severâ: Si quidem, inquit, humilis Ioannes, imò Christi dispensatores esse vultis, scitote animo simplici & sine calliditate obediendum Christo, qui ita præcipit: *Omni petenti se da.* Quòd si turbam inopum feruari curiosius velitis, nec Deus, sed humilis Ioannes hominum tam curiosorum ministerio indiget. Si enim quæ largimur, aut mea essent, aut mecum nata, vel certe in alium orbem hinc asportanda, pecuniam fortassis custodiâ paullulò arctiore coercerem. At ego non mea, sed quæ Dei sunt, distribuo: divinis igitur præceptis hac in re parendum. Sin autem vestra diffidentia puter, majorem fore pauperum quàm sportularum numerum, ego tam modicam & pusillam fidem probare non possum, mulò minus sectari. Dissidat Deo, qui Dei liberalitatem ignorat.

Gemma tertia, Calcedonius, quo *Misericordia seu cælitum notitia* representatur. Ioannes, ut suos ad proliam largitatem exstimularet, narrationem ingressus: Cum, inquit, in Cypro agerem etiamnum juvenis annorum quindecim, nocte quadam virginem in fomis vidi supra humanum morem cultissimam, & splendore miro radiantem. Hæc ad lectulum meum consistens expergescit me. Ego territus quæsi: Vnde & quænam eslet, & quomodo huc ingredi ausa. At illa fronte oleaginatâ caput redumita, vultu hilari & subridens: Ego, inquit, sum prima filiarum summæ regis. Ergo celerim è in genua provolutus adoravi eam. Quæ denudò: Si me, ait, benevolam habueris, ad Imperatorem supremum te perducam; nemini tantum potestatis in eum, quantum mihi cœditur. Ergo eum cælo detraxi, & ut hominem indueret, atque homines morti addictos redimeret, persuasi. Et unâ cum dicto sese oculis subduxit. Ego spectatis fronte ac verbis virginis,

A Eleemosynam seu Misericordiam nihil visam credidi. Fidem fecerunt olivæ folia in sertum nexa. Mox igitur sumptis vestibus in templum abiit summo mane. In viâ mendicus gelu rigens occurrit, cui vestimentum meum ex ovina pelle dedi, & apud me ipsum dixi: Hinc sciam, num species in quiete visâ fuerit vera. Sed antequam templum subirem (ita veritas amara) adfuit ignoti oris homo, qui centum aureos in manu meâ ingerens: Hæc frater, inquit, accipe, & prout vis, expende. Ego autem sublatus pæne gaudio, dum grates, sed & ipsos aureos parò reddere, homo se oculis subtraxit. Ergo, inquam ego, verissimi fuerunt visus nocturni. Ex eo tempore frequentes eleemosynas dedi, sed & unâ cogitavi: Videamus, num promissis lætetur Deus, & reddat centuplum. Reverà reddidit. Sed me ipsum denique reprehendens: Desine, ajebant, benignitatem divinam velle periclitari. Non solum liberalissimus est Deus, sed & ipsa liberalitas, sed & ipsa veritas: *da, & dabitur vobis.*

§. II.

Gemma quarta, Smaragdus, quo *Commissio sine cera* declaratur. Civis ad incitatus in domo sua furtis expilatâ, subsidium ab Ioanne Patriarchâ petiit. Ioannes virum miseratus, famulo, quem eleemosynis præfecerat, præcepit, daret ei quindecim auri libras. Famulus plus æquo sapiens & suggestu diaboli persuasus, sufficere censuit, si pro quindecim auri libris exhiberet quinque. Hæc humana fatuitas est, quæ sibi tum demum maxime videtur sapere, cum maxime desipit. Eodem die opulenta vidua Ioanni donat, submisso chirographo, quodque auri centum pondia. Admisit, sed unâ famulos accersens quæsit: Quot auri libras depauperato civi dedistis: at illi fronte perfrectâ: Quindecim, ajunt, prout iusseras. Mox & civem vocari iussit, qui libras quinque sibi datas sanctissime affirmavit. Hic Ioannes viduæ chirographum proferens: Insigniter, inquit, in meum & vestrum caput mentiti estis. Exquiret à vobis Deus decem illa centum pondia. Si namque vos quindecim auri libras dedissetis, ut iusseram, quindecim auri centum pondia recepissemus. Quod ut certissimum haberent, viduam accersens: Dic mea mater, inquit, dic candidè, num hoc ipsum, an plura Christo largiri voluisti? Mulier trepida: Sanctissime affirma, inquit, me scripsisse quindecim centum pondia. Cum verò scriptum hoc relegerem, decem delicta reperi. Ita divinæ voluntatis esse arbitrabar, non ultra quinque mittere. Feminâ dimissâ famuli jam aperitissimè rei ad Patriarchæ pedes provoluti, veniam gemini delicti, fraudis & mendacii, submississime rogârunt, polliciti, nil tale unquam in posterum facturos. Dedit veniam Patriarcha eleemosynis accensendam.

Gemma quinta, Sardonyx, quo *Accusatio sui* exprimitur. Adeo pauperes amavit Ioannes, ut etiam paupertatem veluti matrem sibi charissimam habuerit. Hinc cubiculum illius nullo peripetasmate vestitum, nihil præ se tulit ornamenti, lectulus vilis & operimento longè viliori, & quidem lacero tectus, conjunctissimam Patriarchæ paupertatem esse testabatur. Nihil hic serico, nihil holoserico, nihil ebori aut auro loci fuerat. Hoc ubi civis opulentus audivit, vestem, stragulam, quæ triginta sex philippeorum æstimabatur, dono misit, & unâ petiit, dignaretur sui meminisse, & eâ veste uti. Ioannes, ne viri preces aspernaretur, ad proximam quietem operimentum illud admisit, sed nocte pæne torâ secum litigans: Quid quæso, ajebat, de te spargeretur fama? En, dicent, humilis Ioannes (hoc sibi nomen dare solitus) pallio triginta sex philippeorum tegitur, & Christi fratres moriuntur frigore. Quanti sunt modò, qui gelu torpent, & dentibus crepitant, quorû congelati pedes adherent ferro? quanti sunt.

4. Cōmissio sine cera
Ejus libralitas.

5. Accusatio sui
Paupertatem veluti matrem sibi charissimam habuit.

funt modò, qui tegere dimidio malè teguntur, nec pedes possint exteudere, centonum inopiâ? Quot im-
piranti & incenati sub dio dormiunt, algi & fame cruci-
ati? Quot vellent latarari olerum foliis, quæ me-
culina evomit ad fimetum? Quot cuperent panem
garo aut decocto, tingere, quod meis cocis prolivies
est? Quot egrotorum id solam vini expeterent, quod
temerè in cellâ meâ effunditur? Quot peregrinorum
hac ipsâ horâ in hac ipsâ urbe hospitii excludi, & plu-
vius forsân madidi, miserè cubant in foro? Quot ino-
pes familiæ totis mensibus, aut annis, nec vinum, nec
carnes, nec oleum, nec pisces gustant? Quanti sunt,
quibus idem & unicum æstate ac hieme indumentum
est? Tu verò, mi humilis Ioannes, & nondum domini-
cum bibis & pretiosos pisces devoras, & in cubiculo
commoissimo stertis: insuper nunc etiam stragulo
triginta sex philippeorum te calefacis. Tu ita vivis, &
tamen cælum ambis? Cave aliquando audias, quod

*Luc. c. 16
v. 25.*

*Tunc enim
ait Leontius,
quatuor ra-
ebanilla
(vires sum-
ca) philippo
vendebatur
sic 144.
pauperes
183 potue-
runt 36. phi-
lippis.*

*6. Erube-
scentia
sancta,*

*Ejus pudor in ero-
gandis eleemo-
synis & ad
eas exhor-
tatio,
a Idem Sin-
donites.*

*Matt. c. 19
v. 21.*

epulo ille. *Recepsi bona in vitâ tuâ; pauperes verò malè;*
nunc illi sciat, tu tormentis afficere. Benedicis ergo
Deus; humilis Ioannes nullam unquam deinceps
nocte, sub veste hac dormiet: fatius est eam vendi, &
ducentos panes pauperes inde amiciri. Mane proximo
donatum tegumen venale iussit proponi. Quo com-
perto is ipse emit, qui prius donarat, & Patriarchæ
rursus obtulit. Cum iterum venale cerneret, emit ite-
rum, iterumque submisit dono, enixè rogans dignare-
tur illud in sui memoriam retinere. Cum autem ter-
tiod id factum esset, Ioannes gratulabundus: Videamus,
inquit, quis nostrum duorum prior fatigetur, ego
vendendo, an emendo ille.

Hac ratione, inquit Leontius, opulentum civem il-
lum suaviter vindemiabat beatissimus Antistes, paul-
latim multa in pauperum usum auferens. Addit, hæc
pulchra & Christiana esse artificia, quibus divites, sed
avarî & immisericordes humaniter, nec aded inviti
spoliantur: sic enim animus illorum sensim ad melio-
ra ducitur. Ioanes Eleemosynarius harum artium pro-
fectò gnarus in pauperum usum omnia derivabat,
tantò acerbius seipsum accusans, quantò humanius
adjutos pauperes cupiebat.

Gemma sexta, Sardius, quo *Erubescencia sancta* de-
monstratur. Quamvis Ioannes eleemosynas innuere-
ras in egentium greges effuderit, nihilominus sanctis-
simum virum sic pudebat, quasi parcius dedisset. Nec
tantum ipse magnificentia facie studiosissimus fuit, sed
& alios creberrimè propositis sanctorum exemplis
ad eandem exhortatus est. In cum finem res gestas
Divorù evolvens, de beato Serapione Sindonio hæc
legit. Tota Serapionis supellex, omnes illius divitiæ
fuerunt tunica, pallium, & euangeliorum codex. Ro-
gatus igitur stipem Serapion, cum aliud quod daret,
non haberet, pallium suum dedit. Paullò post occur-
rit alius, corpens frigore, huic tunicam sine multâ de-
liberatione exutum hilariter iniecit. Iamque ipse nu-
dus, humi confidens, volut in globum complicatus, li-
bellum euangeliorum manu tenuit ac legit. Hunc præ-
tereuntium quidam interrogans: *Quis te tuis vestibus
spoliavit Abba? Serapion libellum manu protendens:
Iste, inquit. Perinde si dixisset: Evangelium vestitos
spoliavit, ut nudos æstiat. Sed brevi & ipsum et-
iam euangelium vendidit, ne decesent eleemosynæ,
quas pauperibus porrigeret. Discipulus Serapionis
cernens magistrum carere libro, Abba, inquit, evan-
gelium ubi est? Cui magister: Crede mihi, fili, ait,
illum ipsum, qui dixit mihi, vende omnia, quæ habes, & da
pauperibus, illum ipsum, inquam, vendidi, & illis dedi,*

A animum abijce. Ego quidem à fortunâ inops, quod
porrigam, non habeo. Sed en, meipsum do; vende
me, cui placet. Volenti non fit injuria. Venditus est, &
quidem Græcis histronibus, quos brevi tempore
Christianis sacris imbuit. Hæc ubi legisset Ioannes, in
uberes lacrymas solutus, obstupuit tam effusum dan-
di studium in Serapione. Mox œconomos suos con-
vocans, & lecta sibi, eadem ipsis prælegens: O philo-
christi, ait, quid homini prodest sanctorum Patrum
actiones commemoranti, & nunquam imitanti? Mihi
credite, in hunc usque diem opinabar non spernen-
dam æris summam in pauperes erogasse: at nihil fe-
ci, nihil erogavi. Nondum tunicam, nondum vestes
meas omnes, nondum libros meos, heu nondum me-
ipsum vendidi, quod Serapion Sindonites fecit. En
sanctam viri erubescantiam, qui suas cum aliorum
eleemosynis comparans, se nihil dare ingemiscebat.

§. III.

Gemma septima, Chrysolitus, quo *Tolerantia con-*
victorum adumbratur. Qui liberalius stipem ef-
fundunt, in ora hominum abeunt, & sæpe conviciis
non levibus proscinduntur. Et horum quidem iudicio
habenas largitati nimium laxat, istorum opinione ni-
mium contrahit; alii eum non è suo dare suspican-
tur. In fabulas & sermones se mittit, qui sese totum in
pauperes profundit. Nihil hæc faciendi, & alto ani-
mo despicienda. Ioannes cuiquam eleemosynas peten-
ti decem nummos æreos dari præcepit. At istud visum
est mendicanti nimis exiguum. Propter eam homo ne-
farius contumelias & probra in os optimi Pontificis
jecit, illique palam maledixit. Famuli Ioannis ad inva-
dendum conviciatorem & probè contundendum pa-
ratissimi, jam manùs & pugnos expediebant. Sed re-
primens eos Patriarcha, & graviter objurgans: Sinite
eum, aiebat, loquatur quod vult. Ego jam annum ago
sexagesimum, injuriis convictum plurimis affeci, quas
ille beneficiis pensavit, & jam conviciolum in me ab
homine dictum non tolerem? Et ad œconomum ver-
sus: Tu inquit, totam crumenam ei porrige, ut quan-
tum placuerit, ipse accipiat, & errorem nostrum sic
corrige. Ita non eleemosynas tantum largissimè de-
dit, sed regestas pro eis contumelias patiensissimè tulit.

Gemma octava, Beryllus, quo *Constantia beneficen-*
tia commendatur. Ioanni quidam civium septem auri
libras & dimidium obtulit, sed unum atque unicum
submissis iteratione crebrâ genibus rogavit, filium
suum, quem reducem speraret ex Africa, Deo præci-
bus commendaret. Recepit hoc sese facturum Patriar-
cha, quod & fidelissimè præstitit: nam auro ad sacram
mensam reposito, statim super eo, ut Leontius loqui-
tur, synaxin fecit perfectam, Deum impensissimè ro-
gans, ut parenti filium salvum redderet & incolumè.
Post dies non multos filius moritur, & navis frangi-
tur, & quidquid inerat mercium, mari sepelitur. O pa-
rentem multò quàm afflictissimum! septem auri mar-
cas pro filij salute obtulit, sed filium nihilominus ami-
sit, navim & unâ merces omnes perdidit; fratrem
dumtaxat cladis nuntium recepit. Heu frustra spes
omnis, frustra fuerunt tam dites eleemosynæ. Hæc
omnia ex ordine relata sunt Ioanni, qui gravi tristitiâ
percutsus, extinctum præcipuè filium ingemuit. Iam-
que ignarus quid ageret, hoc unum reliqui habebat,
Deum precari, ut aliquid solatii moestissimo parenti
affunderet. Erubuit certè sanctissimus Patriarcha, tam
nihil suas preces evicisse apud Deum. Quare nec ad-
ire virum, nec eum ad se accersere sustinuit; hoc unum
ei dici curavit, nequaquam animum desponderet, om-
nia in orbe æquissimo Dei iudicio sic temperari, ut ni-
hil non cedat in nostram utilitatem, nobis etiam igno-
rantibus. Ita proborum constantiam exerceri, num in
adver-

adversis imperturbati gratias Deo meminisse norint. Nocte proximâ, erbus filio pater in somnis vidit Patriarchæ habitu dicentem sibi: Vt quid mœrore dissolvens? an non rogasti me, ut vîam filio tuo exorarem? En saluus est filius tuus; vivit, crede mihi: si diutius inter mortales egisset, homo impius evasisset. Iacturam navis ne sentias. Nam nîli aurum obtulisses in stipem, insuper & fratrem & omnes illius comites amisses. Surge igitur, & Deum lauda, qui fratrem tibi reddidit, & filium ad se assumpsit. Vbi ab hoc viso evigilavit, tristitiam pœne omnem absterfam sensit. Et mox Patriarcham accurrens, ad pedes illius accidit, narravitque, quid præteritâ nocte hausisset solatii. His auditis Patriarcha in amantissimas voces erumpens: Deus, inquit, ô misericordissime Deus, qui sperantes in te non deseris: qui hominum etiam vilissimorum preces exaudis, qui nullas eleemofynas finis esse indotas. Et conversus ad parentem: Tu verò, inquit, vir optime hanc gratiam non meis precibus, sed tuis eleemofynis adscribe, quas liberalissimus Deus nunquam vult carere præmio.

Fides viracissima.

Gemma nona, Topazius, quo *Fides viracissima* notatur. Audiit Ioannes adolescentem mortuis parentibus derelictum orphanum. Ejus tutores rem ita gestam Pontifici narrarunt. Pater adolescentis in fatali lectulo jam morti proximus accersens filium: Esmorior, inquit, & decem auri libras relinquo. Tu verò, fili, dic, an malis hoc quiddam est auri capere in hæreditatem, an virginem Dei genitricem assumere in matrem? adolescens promptè ac liberè: Mi optime pater, ait, præ auro hanc matrem centies malo. Ita parens testamento dixit pauperes ex asse heredes, & filio nec obolum quidem reliquit. Hinc juvenis cum paupertate plurimum luctatur, nec tamen ædem Virginis matris deserit. Hæc audiens Ioannes bonâ fide narrari, mox tabellionem accitum jussit in vetustis membranâ, prisco charactere, diluto atramento scribi testamentum cuiusdam Teopenti hominis, se autem & juvenis parentem nominari consobrinos. His confectis, inquit, juvenem adi, scriptum monstra & dic. Cum Patriarchæ cognatus sis, cave genus tuum dedecores egestate. Quare has illi membranâs exhibe interim ego causâ tuâ non deero. Ritè omnia quæ iustus fuerat, perfecit tabellio. Ita juvenis cum membranâ veteri ad Patriarcham adductus, ab eo ut consolabrinî filius humanissimè exceptus, & simul eâ pecuniâ summâ donatus est, ut honestissimum contraxerit matrimonium. Hunc dandi modum excogitavit Ioannes ut juvenis sine grandi verecundiâ plurimum posset accipere, & simul humana doceretur consternatio neminem in Deo sperantem desereri. *Quoniam Deus non derelinquit præsumentes de se.*

Indit. c. 6. v. 15.

§. IV.

Gemma decima, Chrysopterus, quo *Spes firmissima* indicatur. Quem admodum Iobi, ita & Ioannis spes firma in Deum rebus adversis explorata est. Nam sanctissimo Patriarchæ in mari Adriatico tredecim naves naufragio perierunt, quarum singulæ præter vestes & pecuniâ, decem milia modiorum frumenti vixerant. Iactura hæc triginta quatuor auri cētumpondiis aestimabatur. Navæ qui evaserant, vix Alexandriam ingressi, quamprimùm ad templum velut ad asylum cōfugerunt. His Patriarcha chirographum suum misit in hæc verba consignatum: *Dominus dedit, Dominus, ut voluit, absulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.* Exite, fratres, nil malè veni. Dominus sollicitus erit de craftino. Die altero venerunt qui Patriarcham solarètur propter tot pavium tam grandem iacturam. At consolatores fuos ille præ-

10. Spes firmissima.

Ioannis Alexandri in adversis spes firmissima.

Iob. c. 1. v. 21.

Tom. II.

occupans. Nequaquam, ô filii, ait, ob amissas naves tristeminî. Nam, credite mihi, humilis Ioannes in culpa est. Censebam ego me multum eleemofynarum dare, hinc extollebam animum. Ideo iustissimus Deus hæc in nos permisit. Huic ulcero hoc congruit malagma. Discamus in re nullâ nos efferre. Verumtamen, fratres, etiamnum est ille ipse Deus, qui Iobo valitudinem & amissa omnia restituit, is etiam egestatem nostram solabitur: speremus in Domino, & promissis ejus fidamus. Ita consolatores ipsi, majori solatio quam attulerant, affecti sunt. Nec multum temporis abiit, cum benignissimus Deus acceptum damnûm geminato proventu resarsit. Nemini quidquam eleemofynarum perit, spes non confundit, quis enim *speravit in Domino, & confusus est.*

Gemma undecima, Hyacinthus, quo *Emulatio sancta* ostenditur. Si quam Ioannes audiisset in eleemofynas pronum, mox optimâ æmulatione accensus illum ipsum ad se vocans & familiarissimè interrogans: Quæso te, aiebat, quâ ratione istam de pauperibus bene merendi voluntatem hausisti; num ipse tibi vim intulisti, an eò naturâ & sponte tuâ duceris? Quorundam verecundiâ tegebat, quod quærebatur: alii candidè ac ingenue, quod res erat, fatebantur. Fuit inter hos, qui sincerè diceret: Venerabilis Pater, ego parum boni facio, nec multum stipis largior; in eam autem consuetudinem sic veni. Homo eram rigidus & immisericos, sed damno meo ceppi sapere. Nam ea me cogitatio sæpius fatigavit: si dares eleemofynas, divina liberalitas id abundè rependeret. Statui ergo diebus singulis quinque nummos æreos egenis dare. Vix istud ortus sum facere, cum fatanas tragulam injiciens hæc talia suggestit: Quid familiam ære spoliâs? hoc pretio panis, hoc olus, aut carniûm aliquid emi potuisset. Ita coacta pertexere destiti, non aliter ac si offam è faucibus filiorum raperem. Non tamen mihi hoc placere potuit. Nam vidi evidentè à tenacitatis vitio me vici. Quapropter famulo meo dixi: Me nesciente singulis diebus quinque nummos æreos furare, & egenis tribue. Nam ego trapezitâ sum Domini. Famulus in hanc rem industrius paullatim cepit furari decem nummos, quos optimâ fide pauperibus dedit. Cum autem animadveret magis ac magis rem familiarem augeri, cepit jam etiam liberalitè de meo in usus pauperum sublegere. Ego admiratus rei domesticæ insolita profus incrementa: Profectò, inquam, quinque nummi facultates nostras non minuunt, sed augent incredibiliter. Tu ergo des in posterum decem: Ad ista famulus subridens: Domine, inquit, furis finis feliciter precare: nam audacior fur sum ac putes. Ut scias herè vix hodiè que panis in cenam esset, ni largius egenis dedissemus; si ullus furum sanctus est, ego sum. Et unâ factus est, quantum expendisset me ignorâte. Hoc servi mei tam benefico ingenio in eam consuetudinem adductus sum, ut inopiæ alienæ jam libentissimè subveniam. His mirificè delectatus Patriarcha, & ad sanctam æmulationem impulsus: Crede, mihi, ait, in rebus gestis Patrum admiranda legi, tale aliquid legisse vel audisse non memini.

Gemma duodecima, Amethystus, quo *Finis felicissimus* indicatur. Ioannes jam maturus cælo testamentum holographum conscripsit, hoc modo. Ioannes servus, Dei gratiâ sacerdos. Tibi, D E V S, gratias ago, quòd me moriente non nisi tremissis unis supersit. Cum ungerer in Episcopum Ecclesiæ Alexandrinæ, octoginta circiter auri centumpondia inveni, pecuniâ ab amicis collectaneam innumeram accepi. Quia verò hæc omnia Dei sunt, supremi Regis, non distuli, quæ Dei erant, Deo dare. Vnde hunc ipsum, qui remanet, tremissem, his dari jubeo, quibus ut Deo benefacere studui.

Gemma duodecima, Amethystus, quo *Finis felicissimus* indicatur. Ioannes jam maturus cælo testamentum holographum conscripsit, hoc modo.

Ioannes servus, Dei gratiâ sacerdos. Tibi, D E V S, gratias ago, quòd me moriente non nisi tremissis unis supersit. Cum ungerer in Episcopum Ecclesiæ Alexandrinæ, octoginta circiter auri centumpondia inveni, pecuniâ ab amicis collectaneam innumeram accepi. Quia verò hæc omnia Dei sunt, supremi Regis, non distuli, quæ Dei erant, Deo dare. Vnde hunc ipsum, qui remanet, tremissem, his dari jubeo, quibus ut Deo benefacere studui.

12. finis felicissimus.

Ejus testamentum;

Q

Hoc

Hoc testamentariæ tabellæ præfulis, qui non solum innumerabilem argenti & auri copiam in egenos sparfit, sed insuper tot illis domos, tot xenodochia, nosocomia, cœnobia, geronomia à fundamentis eduxit. Non malè dixerimus, sibi aliisque cælum ædificavit. Sed

Virgil. l. 1. Ante diem clauso componet vesper olympo,
Aeneid. circa med.
Ecclesi. c. 44. v. 10. & 14.
quàm omnes Patriarchæ Ioannis eleemosynas enatrem. Hi sunt viri misericordie, quorum pietates non defuerunt. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum vivit in generationem & generationem. Quod jam in funere Ioannis coepit elucescere. Nam eo loco, ubi sepeliendus fuit, duorum Episcoporum cadavera iacebant. Cùmque sanctissimus Patriarcha ad latus eorum tertius esset apponendus, duo Episcopi jam pridem mortui cesserunt loco, & honoris causâ Ioannem receperunt medium. Quo miraculo satis testati sunt, quanti esset in Dei oculis hic vero nomine Eleemosynarius. Miraculi testes, populus Alexandrinus, qui ad supremos honores sui præfulis affluerat. Ipso autem die quo Ioannes mortem obiit, visus est à duobus religiosissimis viris Alexandriæ ab ingenti turbâ pauperum, qui omnes oleæ ramos præferrent manu, deduci à virgine oleagino ferto redimitâ, quæ radiis solem superaret, excipi & introduci ad summum Imperatorem, uti ea juveni promiscet se facturam. Sed & ossa Ioannis in tumulo locata, oleo fluxerunt ad restaurandam plurimorum sanitatem. Diceres; mare olei effudit Patriarcha in tot pauperum greges, quos suis eleemosynis eputavit. Idcirco eleemosynas

Et mors felicissima.

Ecclesi. c. 31. v. 10. & 11.
illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum: & erit illi gloria eterna.

Bernardi dictum repeto: *Cassio in juventute, Paracitas in ubertate, Largitas in paupertate, martyrium est sine sanguine.* Coniuncta hæc habuit Ioannes; quoddecim gemmis, quas nominavi, ornatus fuit; nitidissimum misericordie speculum effulgit. Hoc speculum, quæso, in omni domo appendatur quotidie inspicierentur. His gemmis duodecim, ô Christiani, ambas manus & omnes digitos & ipsam frontem vestiamus. Tanti viri æmulatione accendamus, & illud ereberrimè cogitemus, quod in discipulo suo Zachariæ diacono dixit. Viderat Ioannes pauperi stipem poscenti à Zachariâ, cùm aliud ad manus non esset, cruculam dari argenteam. Factum Ioanni mirificè placuit, & mox ad diaconum: Zacharia, inquit, esto misericors, & nec in vitâ nec in morte deerit tibi Deus. His ego verbis conceptissimis omnes, qui hæc lecturi, aut legentes audituri, sed & eorum & singulos compello. Esto misericors, & nec in vitâ, nec in morte deerit tibi Deus, illud in clausulam appono: pecuniæ, quas retines, pecuniæ sunt; cùm in egenos tribuis, gratia sunt, gloria sunt, cælestes thesauri sunt.

Pecuniæ in egenos distributa sunt cælestes thesauri.

G A P V T VII.

Elisabetha Thuringiæ Princeps illustrissima in erogandis Eleemosynis idea; pauperum mater.

Parte 1. c. 6. Gazophyl.
Ecclesi. c. 11. v. 1.
ECCLESIASTES consilium, jam supra explicatum, suggerens: *Mitte, inquit, panem tuum super transeuntes aquas: quia post tempora multa invenies illum.* In agrum, quem uberes aquæ irrigant, semen tuum ejice, & segetem recipies copiosam. Interpretatur Ecclesiastes: sicut enim qui super irrigua seminat, sementis fructum expectat: ita qui largitur egentibus, non serit feminis granum, sed panem ipsum ingenti scœnore recipiendum.

Verùm alia non minùs comoda explicatio est sententiæ. Committe panes tuos navibus, ut illos per maria transportes, & suo tempore pro panibus recipias aurum. Hæc navis sunt pauperum manus. Nam quemadmodum navigiis pretii minoris merces in alias terras exportantur, ut cum pretiosioribus commutentur: ita egenorû manibus panis, pecunia, vestis, & quidquid harum mercium est, in cælum deferunt, ut illarum vicem aurum & gemmæ recipiantur. Hoc genus mercaturæ Christus juveni suadens: *Omnia, inquit, quaecumque habes vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo.* Pauperes velut naves stipe onera, & in cælum devehent sibi commissa thesauris certissimis mutanda. Hæc navigia naufragiorum sunt securissima, numquam non salvis mercibus appellunt portum. Tutissimam navigationem istam Chrylostomus commendans: *Omnia, inquit, faciamus, ne alibi simus egeni. Nam que utilitas, in alienâ regione: multas divitias relinquere, in patriâ necessariis carere? Itaque oro festinemus, dum adhuc tempus est: Securè illuc transferimus, & in thesauro in-depradabili reponimus, quaecumque per pauperum manus præmittimus.*

Id certè sedulo fecerunt, quicumque sibi sapere voluerunt. Hinc Iobi, hinc Ioannes Eleemosynarii, quos patres pauperum rectè dixeris. Hinc Lydwine, hinc Elisabethæ, quas pauperum matres non immeritò appellaris. Quia verò de Iobo, quia de Ioanne Eleemosynario, pauperum non solum patrono, sed & patre diximus, jungamus illi matrem pauperum Elisabetham, & illius in egenos liberalitatem proprius inspiciamus.

§. I.

ELISABETHA ANDRÆ Pannonum Regis filia, Ludovici, qui Thuringiæ & Hassiæ Landgravius, coniux, à primis annis in egenos non prona solum, sed effusa fuit, quia ab infantia crevit cum illâ miseratio. Nam etiamnum infantula maioribus, quàm pro ætate, curis fuit dedita, & cælo affixa. Hinc victu non tantum sobrio vitam toleravit, sed & in cultu corporis eam modestiam adhibuit, quam nemo nisi sanctus invideret. Muliebrem mundum rata pudicitiam esse, virtute semper quàm veste fuit conspectior.

Venerant à patre Elisabethæ Legati, cùm Ludovicus maritus ad illam vilius vestitam: *Doleo, ait, foror, tibi ad proceres tuorum popularisque proditura non esse vestem lautiorē. Deus, ait illa, aspirabit de corem.* Factum. Illis ipsis diebus Elisabetha ad mæsam maximâ nobilitate frequentatam vocabatur. Iamque eunti in ipsis gradibus per quos ad triclinium erat descendendum, ultimæ sortis mendicus obstitit, qui Regiæ openi implorabat. Nec tempus, ait illa, nec res est, quant tibi in præfens largiar. Vehementius & magis clamoribus urgenti pallium quo tegebatur, nobile ac regium projecit. Mendicus pretiosam stipem continuo tollit, & oculis se subducit. Convivis inde præstolantibus, vapifer principi renuntiat occupatam cum mendicabulo dominam, superiorem illi vestem porrexisset. Ludovicus ad conjugem non sine stomacho regressus: *Ecquando tandem, inquit, ad prandium es ventura? & tibi pallium est, quo uti soles? Illa, paratam se venire; pallium illic è clavo suspensum esse. Intellectum est luculento prodigio eam vestem à Christo acceptam & repositam.*

Porro Elisabetha, absente viro, id unum egit, ut omne studium in egenes Christi greges conferret, haud ignara, Deum sibi omnino præstita interpretari, quæcumque miseris præstitisset. Nullum illi comitatum tyrmis pauperum gloriosiore credidit, quibus etiam ancillari pro magnifico habuit; leproso-
abo-

MAR
ELI
CA

abominandam scabiem avidius tractavit quam gemmas & uniones. Tantâ in omnes egenos erat pietate ut ex illâ genitos crederet. In singulis respicere solebat Numen, cuius majestatem subinde sub centonibus latuisse magnis documentis enudimur. Itaque xenodochia peregrinis, nosocomia ægrotis, pædrotrophia pupillis, gerontodochia senio confectis struxit & dotavit, omniâque sua vectigalia in hanc unam curam convertit. Annonæ pretium inopia frumentis accenderat, multos fames enecarat; occurrere studebat pro viribus Elisabetha publicis malis. Omnia horrea aperuit, inde per classes descriptis quotidie dimensum dedit; nec minorem curam ægrotorum habuit ad quos diebus singulis revisit. Nullius corpus tam ulcerosum fuit quod illa regis manibus non contingeret; nulla scabies tam faniosa, quam illa non abstergeret; nulla lues tam infamis & fœda, à quâ illa abhorreret: quorum pedorem ancillantes puellæ fugerant, domina ferebat. Pupillis singularem curam impendit, atque ex illis olentissimum quemque & maxime miserabilem præ ceteris officiosius curavit, fovit, brachiis gestavit, gremio & sinu recepit; non immerito hujusmodi Lazaros Deo maxime cordi esse, quos tantò securiores æternæ felicitatis vivere nôrat, quantò minus hîc de præsentis vitæ gaudiis gustarent.

Erga ægros cura.

In grandi annonæ caritate pauperibus alimoniam.

Et mortuis linæamina sollicitè dabat.

In eam invidiam.

Auditâ conjugis morte propositâ & constantia.

pus transcribam Deo.

Primum hoc telum fuerat, quod propter conjugis è vitâ discessum fauciatâ est hæc pauperum mater. Mox alterum in eandem longè atrocius immisissimum est. Et hæc eò narramus, ut constet eleemofynas etiam multò largissimas nõ semper præsentis præmio, quinimò nonnunquam meris calamitatibus remunerari. Atqui abundè satis præmii est in hoc orbe, confians inter calamitates patientia. Quam Deus Elisabethæ in hospitium tam copiosâ stipis liberalissimè contulit. Audite obstupescenda.

Ludovico mortuo Henricus frater, malis quæ corvis suadentibus, bona omnia invalit; castra, arces, oppida occupavit, relicta à fratre viduam fortunis omnibus exitam inde præcipitem exturbavit. Ita regia mulier ex arce suâ, cum paucis pedisequis, omnium ope dititura in subiectum arci oppidum descendit, quò diverteret incerta. Et quæ nullò antè tot peregrinis hospitibus, tot ægris valeudinaria, tot miseris domicilia constituerat, jam ipsa, quam subiret domum, non habebat. Proximam inde cauponam ingressa, noctis illius partem traduxit, dum Religiosus cœtus Sancti Francisci ad preces matutinasurgeret. Ad hanc ædem mox illa sese contulit, rogavitque chori prælides, vellent Ambrosianum hymnum, Te Deum laudamus, suo nomine cantare, quò oblata sibi esset occasio paupertatis cum Christo experiundæ. Tantum abest, ut indignatione mota, mortalium ulli, quamvis injuriis gravissimis provocata, malè precaretur. Interini tectis omnium exclusâ, quòd passim cives omnes indignationem Henrici formidarent, ad primam redire cauponam ausa non fuit. Interea liberi parvuli ad eam ex arce deportati sunt; quo autem loco matrona planè miserabilis eos reponeret, non habebat. Poterat hæc calamitas vel masculum quemvis animum frangere; pectus tamen Elisabethæ non fregit. Illa tot ærumnis afflictâ, velut depressa palma exsurrexit altior. Igitur expulsa undique ad sacerdotis ædes confugit. Inde in amplam hospitis domum perducta, tamen ferè extra domum habitavit, siquidem cum omni familiâ in ultimum tecti angulum retrusa, in cauponis stabulum coacta est immigrare. Neque hîc modus finisque afflictissimæ principis fuit. Ingressitur nescio quam oppidi viam cæno alto votaginosam & angustam: occurrit hîc anus, quam Elisabetha olim felix infelicem stipe aluerat, ægram medicamentis foverat, aliisque beneficiis affecerat. At verò hæc viperâ non modò Regiæ vâ non decessit, sed impulsam in luti medium eiecit. Vbi regia matrona hinc emerit, & vestem & seipsam lavare debuit. Nec tamen adversus hæc Heccaten indignata, suam ipsa fortunam mitissimo risu digerebat.

Vidua omnibus bonis à fratre exiit;

Quem nobis nisi lætis rebus gratulabundè modulamur.

Necidea animam dicitis.

Tam exercitâ in feminæ patientiam non passa est Sed divinis delictis fovetur. Et divine voluntati suam conformavit.

§. II.

Sed huic virtuti (ut solet) non desuere Zoili: Nam ubi Landgravitis maritus ex Apuliâ rediit, mox economi convolare, querelas ingerere, Elisabetham Principem accusare, in dō & signatistabilis, explicatissque domesticis rationibus docere; amplissimos census erogationibus intempestivis effundit, mendicorum numerum sine ratione augeri. Audiit hæc pius Princeps, & ore residenti: Sinite, ait, sororem nostram, ut ceperit benefacere; modò mihi arces supersint incolomes. Vidus nobis non deerit, sat scio, quam diu illam egenis opitulari permiserimus. Dignissimum Christiano Principe responsum.

Interim Ludovicus militiam sacram professus in Orientem cum exercitu movit, in itinere rapidâ febre extinctus. Auditâ morte conjugis Elisabetha cancellatis utriusque manûs digitis: Ergone, ait, frater meus occidit? Mihi ergo simul cum illo omniamundi gaudia extincta sunt: omne reliquum vitæ tem-

enim vel unico capitis mei pilo conjugem meum in vitam revocare possem, id tamen facere nollem, si tuæ hoc voluntati non placere scirem.

O cælum! & o terra! o Superi! o Deus quanti quàmque generosi spiritus in femina! Hi eleemosynarum fructus, hæc illa Christianæ liberalitatis præmia sunt, divinæ providentiæ notitia & conspiratio cum Dei voluntate tam eximia. Emigentissimum ab eleemosynis præmium est vera vitæ iustitia.

Porro Henricus Elisabethæ spoliator Rudolphi Comitis admonitione liberrimâ commotus, jamque ætatis viduæ illacrymans se paratum esse dixit, omnia, quæ contra jus & æquum eripuisset, reddere. Elisabetha pro se nihil exegit, nisi quod ad dotem pertineret, cuius usum fructum petiit, ut esset, quod egenibus largiretur: sibi sua jura salva voluit. Ad id sanctissimam viduam id pæne unicam angebat non posse pauperes juvare. Ita eam calamitas aliena gravius afflixit propria. Vbi autem aliquid annui censûs impetravit, Marburgi habitare statuit, vestes delicatas sibi detraxit, abjectas induit, ancillas lautiores removit, se denique omni humanâ consolatione spoliavit, ut tantò ardentius inhæreret Christo, & Christi amicos pauperes tantò feliciter juvaret.

§. III.

Marburgi
valetudinarium
instaurat,
& miserabili
turbæ
ancillam.

I Taque Marburgi valetudinarium instauravit, ubique miserabili turbæ plenis votis ancillata, egenis ipsa mensam præbuit, & ad suam adhibuit, sed plebejam & minimè lautam. Nam ipsa leguminibus & olivæ vitam toleravit, panem duxit, quod in regis matronis inauditum, suoque manûs pretio vixit, ut quidquid ærarii haberet, in pauperes effunderet. Extremam hanc inopiam Elisabethæ ad Andream Vngariæ Regem illius patrem fama detulit. Rex verecundiæ & miseratione filix motus è nobilissimis dynastam misit Marburgum cum rei cognoscendæ, tum filix domum reducendæ. Legatus Pama, hoc viro nomen, ubi Marburgum venit, ad columnam sedentem regiam feminam offendit, regium corpus pennis oblitum squalere, Thuringiæ principem modò fufum torquere, modò fila convolvere spectavit. Hic ergo Regis iussu exposuit. Elisabetha gratis parenti actis, decretum sibi respondit, spe regni melioris ceptam vivendi rationem pergere, viam sibi prævisis Christum pauperem, hunc se sequi, nec ab eo quoad viveret, recessuram. Ita Comes ad Regem, illa ad lanificium reversa quotidie majora virtutis exempla edidit. A familia puellæ nobiles remotæ, è fortunâ servili assumptæ, quæ non tam ipsi, quàm ipsa illis inservit: dominam se vocari prohibens, suo se nomine, prout è vulgo alter alterum compellat, compelli voluit. Hanc unam auctoritatis prærogativam retinuit, ut in eâ domo, nemini liceret vocem mittere, quæ non pietatem, verecundiam, religionem saperet. Si quæ contra fecisset: Vbi, ajebar, Dominus est, qui medius

A de se loquentibus adest.

Hoc illi quotidianum & solenne fuit, ut puellis comitata pauperum casas adiret, panem, farinam, carnes suâ manu egenibus disperiret. Hic vestem lectulos, suppellectilem contemplata, ubi necessaria deesse animadvertit, annulis, & quidquid mundi muliebris ac cimelii supererat, oppigneratis, inopiæ succurrit. An non istud est pauperum matrem agere? Nec dandi finis. Nam demum quidquid fundorum restabat, per auctionem venditum in pecuniam redegit. Deinde infinitam ex omni vicinâ turbam ad diem certum cogi iussit. Confluxerunt tantæ copix, ut exercitus videri posset. His per ministros legem dixit, ne quis à destinato loco surgeret, ne bis ad capiendam stipem accederet, neve turbas ciceret. Ita expensa sunt auri marcæ quingentæ, quæ supra sexaginta quatuor aureorum millia nostratis monetæ faciunt. Nullus unquam Imperatoris, putem, quantumvis largi, tanta fuit in pauperes uno die munificentiâ. Orbis thesauros, montes aureos, si possedisset Elisabetha, eos in Christi familiam distribuisset. Nemo unquam tam avidus fuit æris acervandi, quàm illa cupidam ejusdem erogandi. Nullis potuit officiis erga miseros fatigari, nunc publica obeundo nosocomia, nunc singulis inquirendis quibus inserviret. Pupillum ope humanâ delitutum, & assiduo sanguinis profluvio laborantem nacta, diu noctuque suis ipsa manibus fovebat, gestabat, abluibat, quoad animam efflaret. Virginem leprâ scædatam in suum conclave intimum deportavit, illic omnem curam, ut postremissima famularum, adhibuit, huic cibum paravit, lectum cubicularem composuit, fordes abluvit, surgentem vestivit, cubitum euntem devestivit, luarum ipsa ancillarum famula.

Non passus est Christus tot sibi præstitis obsequiis, tantâ liberalitate se vinci. Idcirco viduam sanctissimam crebro sui aspectu dignatus, maximis eam solatiis perfudit: neque verò passus est pridem mundo mortuum ulla mortis incommoda perferentem, sed cælestibus delibutam gaudiis ad æternitatis ostium sine metu deduxit, ac sine beatissimo coronavit, anno Christiano millesimo ducentesimo trigésimo primo, decimotertio Kalendas Decembris. In funere ipsi etiam egenorum lacrymis parentatum est. Nec jam miremur olei liquorem ex ossibus benignissimæ principis non sine odore suaviliter fluxisse, sanctitatis, castimonix, liberalitatis testem.

En feminam verè fortem, verè misericordem, & sui victricem. En matronam regiâ stirpe ortam, ævi sui sanctissimam, pudoris exemplum, pietatis ac religionis effigiem, viduam integerrimam, egenorum patronam benignissimam, matrem pauperum. Quæ & amantissima tolerandæ paupertatis à purpurâ ad centonem ideo descendit, ut summi pariter infimique rectè locandarum opum, & quod æquè difficile est, honestè perferendæ paupertatis ab eâ documenta peterent. Imitari non pigeat, quam laudare delectat.